

nous horitzons

N.º 34 - Maig 1977

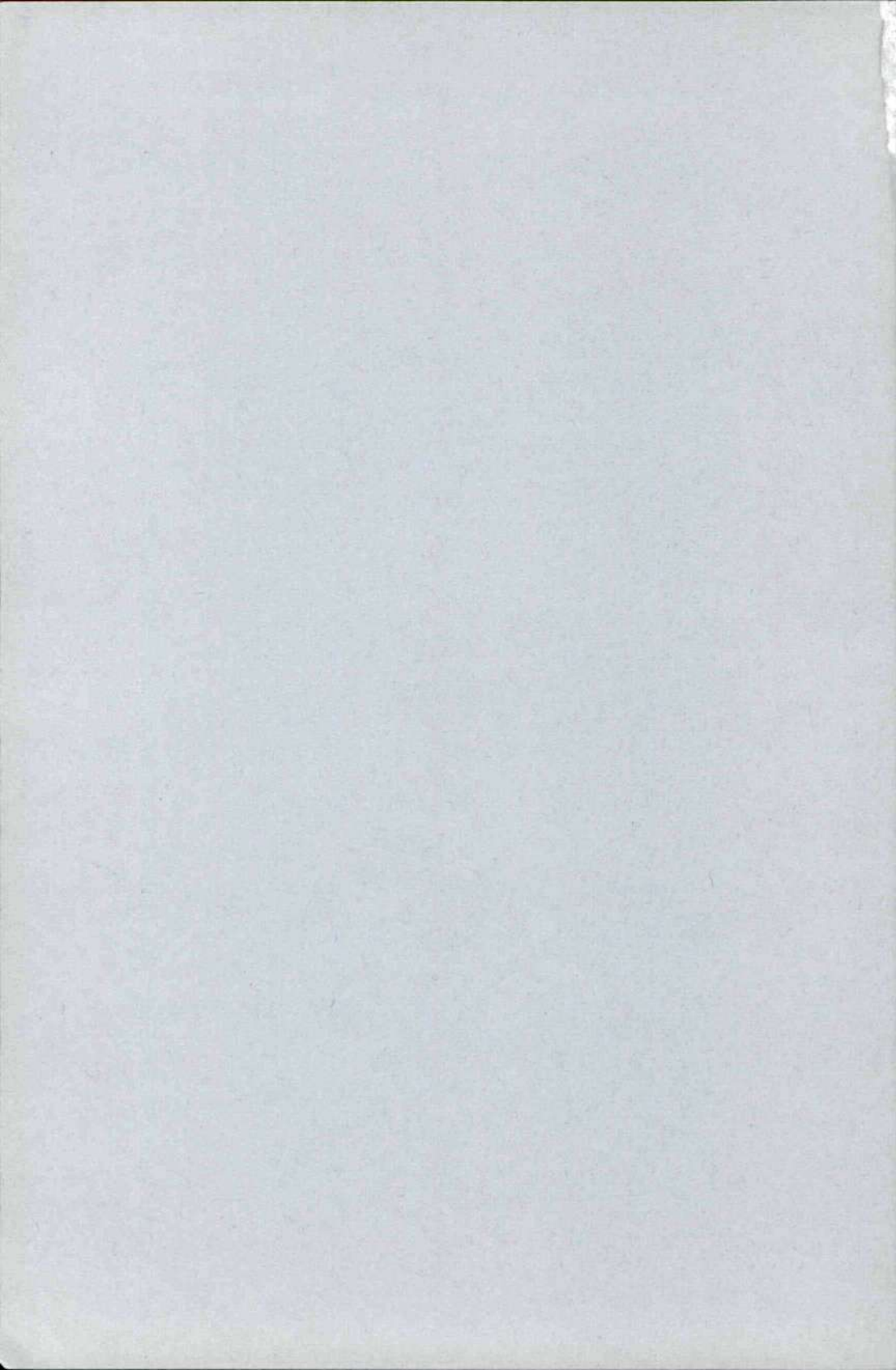
PSUC, institucions catalanes i eleccions

Jordi Pujol i el futur de Catalunya

El centralisme democràtic

La unitat sindical

Les darreres lluites pageses

nous horitzons

Número 34. Maig de 1977

Director-gerente: F. Detrell

Redacció: Patriotismo, n.º 142. MEXICO-18, D.F.

Administración: Correggio, n.º 32 bis. Ciudad de los Deportes

MEXICO-19, D.F.

Publicación mensual

Declarada lícita su publicación en lo relativo a la cultura y a la educación, según dictamen de la Secretaría de Educación Pública, comunicado en Oficio n.º 581, de fecha 22 de agosto de 1962.

LA QÜESTIÓ NACIONAL

El PSUC, les institucions catalanes i les eleccions

G. López Raimundo

Pàg. 3

La dona i l'Estatut

Maria Dolors Calvet

Pàg. 11

Jordi Pujol i el futur de Catalunya

Joaquim Sempere

Pàg. 15

Consideracions sobre el centralisme democràtic, avui

Andreu Claret Serra

Pàg. 23

La urgència de recompondre la unitat sindical

Josep Lluís López Bulla

Pàg. 34

Les darreres lluites pageses

León Benelbas Tapiero

Pàg. 41

La «comissió trilateral» i la nova estratègia imperialista

Antoni Domènech

Pàg. 51

DOCUMENTS

Manifest electoral del PSUC

Pàg. 57

LLIBRES

La alternativa eurocomunista

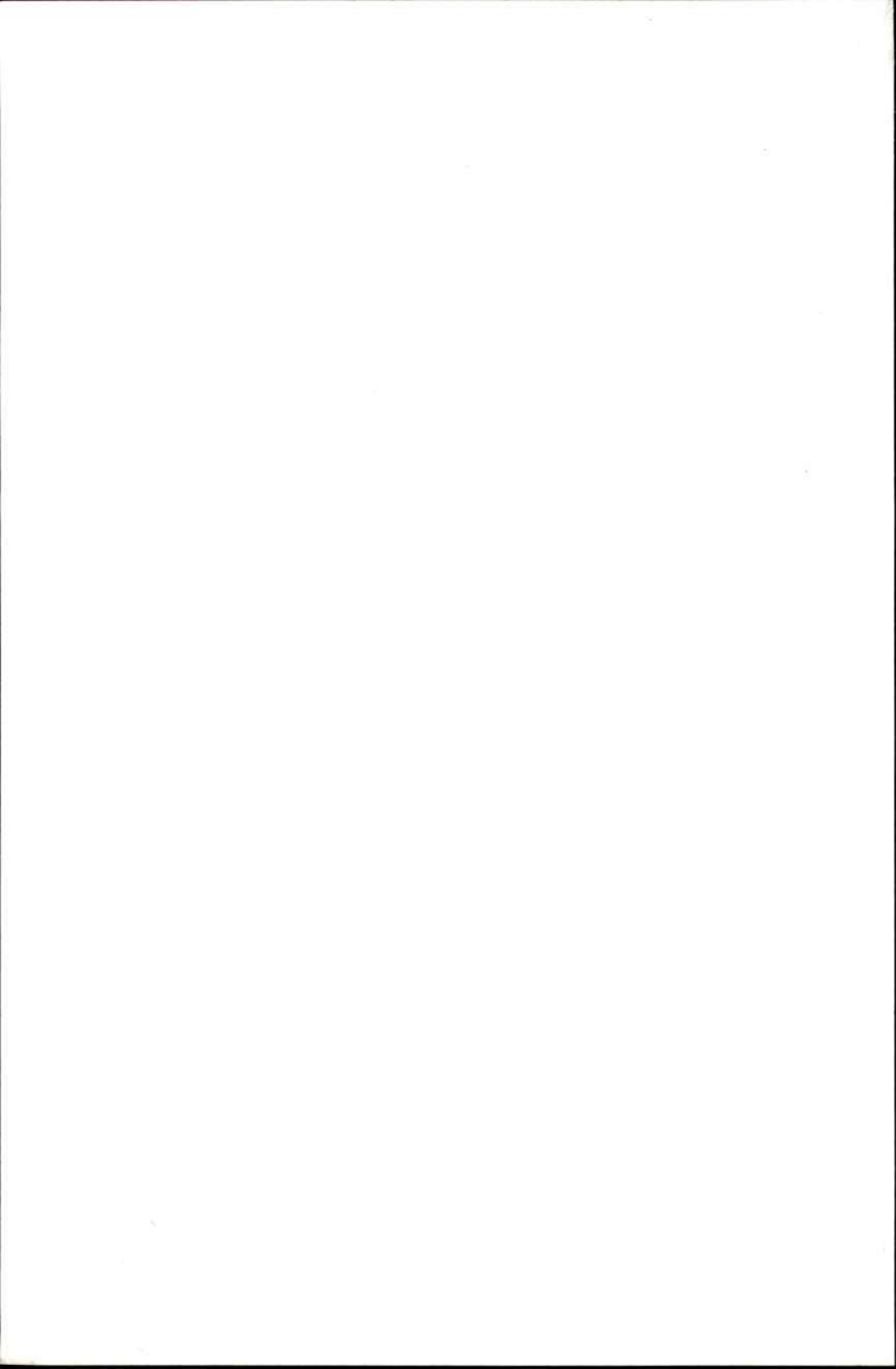
Giornio Napolitano

Pàg. 62

«Eurocomunismo» y Estado

Santiago Carrillo

Pàg. 63

El PSUC, les institucions catalanes i les eleccions*

G. López Raimundo

El PSUC està vinculat des dels seus orígens a la conquesta de l'autonomia de Catalunya i de les institucions catalanes. Un dels partits fundadors del PSUC, l'any 1936, la «Unió Socialista de Catalunya» va formar amb «Esquerra Republicana de Catalunya» la candidatura triomfant en les eleccions municipals del 12 d'abril del 1931, i dos dels seus dirigents principals, Campalans i Serra Moret, foren membres del Govern Provisional de la República Catalana constituït per en Macià tres dies més tard.

En restaurar-se la Generalitat una mica després, de resultes de la negociació entre Macià i el Govern de la República Espanyola, la «Unió Socialista de Catalunya» fou representada en el seu primer Govern Provisional per Vidal Rosell i Serra Moret. Quatre dels homes més destacats de la «Unió Socialista de Catalunya» van resultar electes a continuació per a la Diputació Provisional de Barcelona, entre els quals hi havia en Campalans, designat membre de la Comissió redactora de l'anomenat Estatut de Núria, el qual, després d'un complex procés de discussió, es va convertir en «Estatut de Catalunya» al ser votat per les Corts de la República el 9 de setembre del 1932.

Serra Moret, Gerhard, Ruiz Ponseti, Fronjosà i Joan Comorera foren elegits diputats del Parlament Català el 20 de novembre d'aquest mateix any, i encara, 22 anys després, tres d'aquests votarien, en tant que diputats del PSUC, la designació del senyor Tarradellas com a president de la Generalitat a l'exili.

Després de la mort d'en Macià el 1933 es va designar ministre d'Agricultura i Economia al futur primer secretari general del PSUC, Joan Comorera, que juntament amb en Com-

* Aquest article fou escrit el passat mes d'abril.

panyes i els altres membres de la Generalitat fou detingut i empresonat el 6 d'octubre del 1934. El triomf popular en les eleccions de febrer del 1936, va treure de la presó tots els presos i va tornar a en Comorera el seu ministeri, en el qual va romandre fins la crisi del 26 de maig d'aquest mateix any.

En produir-se la sublevació del 1936, es va constituir a Catalunya el «Comité Central de Milicias» que va assumir bona part dels poders corresponents a la Generalitat. El PSUC va ser en aquest període un decidit defensor de la normalització i de la plena reintegració de les seves funcions al govern de la Generalitat, del qual foren membres durant la guerra el propi Comorera, Valdés, Vidiella, Serra Pàmies, Miret —més tard heroi de la resistència francesa al nazisme— i altres dirigents del PSUC.

El PSUC va defensar amb totes les seves forces la Generalitat durant els anomenats «fets de maig del 1937», i un dels seus dirigents més coneguts, Antoni Sesé, va ser aquells dies crivellat a trets en ple carrer quan es dirigia a prendre possessió de la Conselleria de la Generalitat, per a la qual acabava de ser designat.

El nostre veterà Rafael Vidiella va partir a l'exili essent Conseller de Treball de la Generalitat.

Anteriorment ja m'he referit al fet que el PSUC va votar el 1954 la designació del senyor Tarradellas com a president de la Generalitat a l'exili. Aquest vot es corresponia amb la lluita que el PSUC lliurava dintre de Catalunya d'ençà l'acabament de la guerra per a la recuperació de l'autonomia i de la Generalitat, lluita que presenta un dramàtic balanç d'afusellaments, tortures i anys de presó de comunistes catalans.

Els tres Congressos celebrats pel PSUC a l'exili proclamaren com a objectiu central del nostre partit assolir la restitució de les lleis i institucions configurades en l'Estatut d'Autonomia del 1932.

En el III Congrés del PSUC, els acords del qual encara són vigents i guien la nostra acció, es precisa que, al nostre parer, la restitució de l'Estatut del 1932 significaria:

- Instauració d'un Consell Provisional de la Generalitat de Catalunya representatiu de totes les forces nacionals, encarregat d'exercir el poder fins l'elecció del Parlament Català.
- Llibertats democràtiques sense discriminació.
- Amnistia general política.
- Elecció democràtica dels Ajuntaments.

- Convocatòria d'un nou Parlament Català mitjançant eleccions lliures.
- Assumpció pel Consell Provisional de la Generalitat de la direcció dels serveis d'ordre públic, comunicacions, obres públiques, ensenyament, sanitat, justícia, ordenació del territori, comerç i indústria, agricultura, mitjans de comunicació, etc., en els marcs designats per l'Estatut del 1932.
- Reposició de la llei de Contractes de Conreu.
- Actualització dels acords del 1932 sobre la recaptació i administració dels impostos i taxes fiscals, confecció de pressupostos propis, etc.

La recuperació de l'autonomia i de les institucions catalanes, en el marc inicial de l'Estatut del 1932, figura també en el centre dels nostres objectius immediats en el Projecte de Programa del PSUC que s'haurà de discutir en el proper IV Congrés del PSUC.

El PSUC fou l'artífex principal de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya, del Consell de Forces Polítiques de Catalunya i de l'Assemblea de Catalunya, creats amb el fi principal de coordinar i impulsar la lluita del poble català per la recuperació de l'autonomia, i ha donat suport a la participació de les forces catalanes democràtiques en l'anomenada «Comissió dels Nou», que ha intentat d'obtenir del Govern l'aplicació de les mesures necessàries perquè les eleccions anunciades siguin eleccions lliures a Corts Constituents.

La recuperació de l'Estatut i dels drets nacionals de Catalunya només seran possibles en un marc democràtic a tot Espanya

La nostra actitud de suport a la «Comissió dels Nou» forma part d'una actitud més general basada en la convicció que la recuperació de les lleis i institucions configurades en l'Estatut d'Autonomia de 1932 i l'exercici dels drets nacionals de Catalunya només seran possibles en un marc democràtic a tot Espanya.

A partir d'aquest criteri, confirmat repetidament per l'experiència històrica, el PSUC considera decisiu per a Catalunya que hi hagi un enteniment i una acció coordinada de les forces democràtiques de tot Espanya, la qual cosa reclama una presència activa entre elles de les forces democràtiques catalanes. Sense presència catalana, les forces democràtiques del conjunt d'Espanya serien més febles i tindrien, en conseqüèn-

cia, menys possibilitats d'èxit. La presència catalana és necessària, a més a més, per tal que les forces democràtiques de tot Espanya comprenguin el fet nacional català i actuïn en conseqüència després del triomf democràtic.

Per això el PSUC s'ha oposat a la política defensada pel president de la Generalitat a l'exili, senyor Tarradellas, de no intervenir en les qüestions generals espanyoles i de limitar-nos a negociar aïlladament amb el poder espanyol, qualsevol que sigui el seu caràcter. El PSUC s'oposa a aquesta i a tota altra forma d'aïllacionisme respecte a l'oposició democràtica del conjunt d'Espanya, que ens conduiria a la impotència i que liquidaria la comprensió i simpatia per les reivindicacions nacionals de Catalunya que manifesten avui amplis sectors de la població espanyola. Una política aïllacionista representaria també un obstacle per al procés d'integració al poble català dels dos milions d'immigrats que són a Catalunya i que les forces reaccionàries espanyoles i determinats grups minoritaris catalans intenten oposar a les justes aspiracions del nostre poble a l'autogovern i a l'afirmació de la seva personalitat nacional.

El PSUC confia que serà possible aconseguir una forma d'unitat total de l'oposició i una sola veu pactant catalana, que, a partir de la seva especificitat nacional, siguin un element impulsor de la coordinació i de l'acció comuna de les forces d'oposició de tot Espanya. I està disposat a entendre's amb els restants partits democràtics de Catalunya, dintre de qualsevol marc, per tal d'elaborar una candidatura comuna per al Senat, que adopti com a programa la restitució de les lleis i institucions configurades en l'Estatut de 1932.

L'acord per presentar una candidatura única al Senat es podria complementar amb mesures comunes per impulsar les campanyes «Volem l'Estatut» i «Per la recuperació de les institucions autonòmiques» que promouen, respectivament, l'Assemblea de Catalunya i el Congrés de Cultura Catalana, així com altres formes de mobilització popular per la recuperació de les lleis i institucions configurades en l'Estatut del 1932, que hauria de ser bandera comuna de tots els catalans democràtics, enfront dels partidaris de la «Mancomunitat de Diputacions» en la pròxima campanya electoral.

El PSUC considera que, amb aquesta bandera, l'oposició democràtica pot guanyar el suport de la immensa majoria del poble català i triomfar àmpliament en les eleccions. Pensem, així mateix, que a partir de les bases que acabem d'exposar fins aquí, es podria iniciar una negociació responsable entre

totes les parts interessades per instaurar un Govern Provisional de la Generalitat, investit dels poders especificats en l'Estatut del 1932, amb la missió de controlar el procés electoral i de convocar eleccions pel Parlament Català en el més breu termini possible.

El PSUC entén que l'acord de les diferents forces de l'oposició catalana per presentar una candidatura única al Senat podria constituir el marc i el punt de partida per abordar la constitució del Govern Provisional de la Generalitat que proposem, així com per discutir amb les forces democràtiques de tot Espanya el Pacte Constitucional que caldrà concertar per assegurar la democràcia.

Les eleccions i el futur de Catalunya

Els comunistes catalans donem a les eleccions una dimensió revolucionària. La via pluralista de marxa cap al socialisme que preconitzem, concedeix al moment electoral un paper fonamental. El PSUC creu fermament que les eleccions lliures són un mitjà importantíssim per fer avançar la revolució de la majoria, per arribar al socialisme en llibertat que volem assolir. Per això concebem l'actual contesa electoral com una gran batalla.

Sabem per endavant que aquestes eleccions no seran totalment lliures. Però és ja un fet constatat, que només el seu mer plantejament proporciona un marc més favorable que l'existent fins aquí per al combat per les llibertats democràtiques i nacionals en què estem engatjats. Els comunistes veiem, per tant, la campanya electoral com una gran acció de masses per guanyar l'amnistia total, encara no aconseguida; per imposar la nostra legalització i la de tots els partits; perquè es reconguin la llibertat sindical i els drets humans fonamentals; per recuperar l'autonomia catalana; perquè les eleccions designin unes Corts que expressin —o obrin la porta perquè s'expressi— la sobirania popular.

Després de quaranta anys de dictadura, i amb un govern i un aparell de poder que són la prolongació del règim llegat per Franco, els resultats electorals només reflectiran una part de la nostra influència. Però els vots que obtinguin els candidats del PSUC seran decisius per aconseguir que s'elabori una constitució democràtica; per assegurar que les posteriors eleccions —legislatives, al Parlament Català i per substituir els actuals ajuntaments— expressaran ja fidelment la correlació de forces existent en la nostra societat, és a dir, donaran

a la classe obrera, a les forces del treball i de la cultura i als comunistes la representació que els correspongui.

**El triomf de les forces democràtiques a Catalunya
i a tot Espanya en aquestes eleccions, i sobretot
en d'altres posteriors més lliures, haurà d'obrir
les portes a una constitució avançada i oberta**

El triomf de les forces democràtiques a Catalunya i a tot Espanya en aquestes eleccions —i sobretot en les que s'hauran de celebrar més endavant en condicions de llibertat— hauran de donar com a resultat un marc constitucional avançat, obert a les transformacions socials i polítiques que es puguin decidir en un futur mitjançant el vot de la majoria.

Creiem que en un marc d'aquestes característiques, els partits, sindicats, organitzacions i moviments de masses partidaris del socialisme, s'hauran d'unir a l'entorn d'un projecte comú de construcció d'un règim de democràcia avançada, anti-monopolista i antilatifundista, orientat cap al socialisme. En condicions de llibertat, un projecte d'aquesta naturalesa podria conquerir la majoria en el Parlament i altres òrgans de poder d'elecció ciutadana, i obtenir el suport actiu de les masses a través de formes diverses de democràcia de base, indispensable perquè la majoria electoral es tradueixi en transformacions estructurals de caràcter socialista.

La composició social de la població activa espanyola, especialment a Catalunya, proclama que són majoritàries les capes o sectors del poble interessades objectivament en l'acabament del règim capitalista explotador i en avançar cap a l'edificació d'una societat més justa i racional basada en la propietat col·lectiva dels mitjans de producció i de canvi, i en el respecte dels drets humans i les llibertats democràtiques.

El PSUC inclou en el seu programa, que haurà d'aprovar el IV Congrés ja convocat, un projecte de règim de democràcia política i social que descansaria en els tres eixos fonamentals següents:

1. La reforma democràtica de l'Estat.
2. La liquidació de les bases econòmiques del capital monopolista i del latifundisme.
3. L'aplicació d'una política econòmica al servei del poble.

El primer eix suposaria la creació d'un Estat Federal Democràtic, resultat de l'exercici de la sobirania de tots els pobles d'Espanya, expressió del dret de les regions i països a l'autonomia, i de les nacions catalana, basca i gallega a l'autogovern

i l'autodeterminació. Comportaria així mateix la vigència i desenvolupament de totes les llibertats, el ple respecte als drets —i a la igualtat— de l'home i de la dona i a l'exercici de la ciutadania pels joves a partir dels 18 anys.

El segon eix s'assentaria en la nacionalització de la banca i de les grans empreses monopolistes i en la gestió dels treballadors de les empreses nacionalitzades. Inclouria, també, la reforma agrària a partir del principi «la terra per a qui la treballa», del suport estatal a les diverses formes de cooperació agrària i de l'explotació individual o col·lectiva del camp d'acord amb la lliure voluntat dels camperols. Aquestes mesures hauran de permetre la planificació del desenvolupament econòmic a partir del sector públic, complementada amb una política d'ajuda a les mitjanes i petites empreses.

El tercer eix descansaria en mesures d'atenció a les necessitats del conjunt de la població, com les següents:

- Salari mínim suficient amb escala mòbil.
- Garantia d'ocupació i assegurança d'atur eficaç.
- Pla general de la salut.
- Democratització de l'ensenyament.
- Ensenyament general i professional gratuïts.
- Igualtat d'oportunitats per a l'accés a l'ensenyament superior.
- Preservació del medi ambient.
- Equiparació de les condicions de vida del camp i de la ciutat.

El projecte de democràcia política i social del PSUC té en compte el caràcter pluralista de la nostra societat. Els comunistes catalans preveiem que durant aquesta etapa de transició el poder haurà de ser l'expressió de la col·laboració entre tots els partidaris del socialisme, un poder que assegurí la més àmplia i plena democràcia, que accepti l'alternança en el govern quan ho determini el joc democràtic i que garanteixi les llibertats polítiques a l'oposició burgesa, la qual s'anirà extingint en la mesura que disminueixi el pes relatiu del sector privat de l'economia i augmenti el dels sectors estatal i cooperatiu.

Els comunistes de Catalunya esperem que, una vegada afirmada la democràcia, la col·laboració de les diferents forces partidàries del socialisme es concretarà en la creació d'una *formació política* comuna que, respectant la independència organitzativa de cadascuna d'aquestes forces, promourà un pla d'acció socialista comú i establirà una disciplina comuna per aplicar-lo.

Segons la nostra concepció, aquesta *formació* actuaria de comú acord amb les forces socialistes de la resta d'Espanya i constituïria la concreció, a nivell polític, de l'aliança de les forces del treball i de la cultura, que són en el nostre país i en la nostra època, les forces motrius del procés de marxa cap al socialisme.

És en nom d'aquest projecte de futur que el PSUC fa una crida als treballadors, a tots els catalans d'origen o d'adopció, homes o dones, a votar pels seus candidats.

Un resultat electoral positiu suposarà l'afirmació de la presència del PSUC en el procés polític, la consolidació al capdavant de la lluita popular del partit que per la seva història, política i ideologia, per la seva condició de partit dels comunistes catalans, representa l'esperança de tots els que volen una Catalunya lliure i una Espanya democràtica avançant cap al socialisme.

CREDIBILITAT DEMOCRÀTICA

No té sentit preguntar-se contínuament si som sincers, si el nostre compromís de garantir i desenrotllar la democràcia no està invalidat per alguna reserva mental, o insinuar que té la malícia de l'engany, que amaga la predisposició al cop de mà. El nostre partit [el PCI] ha contribuït, en el curs d'aquestes dècades, a educar milions d'homes en el sentit de la llibertat, en el gust de la democràcia, en la pràctica de la vida democràtica; a comprometre milions d'homes en la lluita per la defensa i el desenrotllament de la democràcia: d'aquesta manera s'ha lligat indissolublement a una perspectiva d'avenç cap al socialisme en la democràcia. En el moment que nosaltres intentéssim abandonar aquest terreny, posaríem immediatament en crisi la relació amb les grans masses d'homes que ens segueixen.

Giorgio Napolitano,

La alternativa eurocomunista

La dona i l'Estatut

Maria Dolors Calvet

Reclamar l'Estatut és reclamar la restitució d'unes lleis i unes institucions que el poble català gaudí durant el govern de la Generalitat.

Per a la dona, reclamar l'Estatut d'Autonomia, té un sentit molt clar: vol dir reivindicar una forma de govern que va fer possible una legislació no discriminatòria per a ella i va preveure unes normatives que eren clarament avantatjoses amb la seva situació anterior i que, encara avui, després de 40 anys de feixisme, reclamen com a primer pas indispensable cap a un alliberament de la dona i per una societat més lliure i democràtica.

L'Estatut de Núria (1931), legalitzat pel vot del poble català, que després amb força retocs va regir a Catalunya i fou conegut per l'Estatut del 32, no va ser votat per les dones, les quals no gaudien d'aquest dret en aquell moment. Però les dones, mogudes per un esperit de col·laboració, van promoure una recollida de signatures que en nombre de 300.000 lliuraren al president Macià. (Cosa que, per cert, també féu l'altre grup de marginats sense dret a vot en aquells moments: els immigrants.)

Diem que fou «l'esperit de col·laboració» el que animà les dones a donar suport al referèndum car, en el millor dels casos, la població femenina a Catalunya, com arreu de l'Estat espanyol, era conscient de la necessitat de participació en el procés polític. Ara bé, n'eren conscients «com a dones», és a dir acceptant el paper secundari que la societat els adjudica, paper de suport col·laboració submés a les grans empreses de l'home.

La Generalitat envers la dona

Ni a la Catalunya dels anys trenta —ni tampoc a la resta de l'Estat espanyol— existia cap moviment feminista que pogués donar suport i justificar el gran salt endavant que va experimentar la situació legal de les dones amb l'Estatut del 32.

El feminisme neix històricament entre dones «d'esperit cultivat». Precisament són aquestes, mitjançant l'accés a la cultura, les que primer arriben a ser conscients d'una alienació que oculta l'opressió de sexe que pateixen i que en un grau

molt més elevat és partida per les dones de la classe treballadora.

Els únics intents de feminisme que existiren en aquells moments, i que plantejaven reivindicacions específiques, es donaven entre dones de la burgesia, que la M. Aurèlia Capmany defineix molt encertadament com un tipus de dona «quasi-lliure, quasi culta, quasi-europea, però sempre obedient als dictats de la seva classe» i que la Margarita Nelken qualificà de «*mujeres discretamente emancipadas*».

Les conquestes femenines que s'obtingueren en el Parlament de la II República, van constituir autèntiques batalles polítiques, que hem de reconèixer com a patrimoni dels homes d'esquerreres i liberals, amb un molt escàs protagonisme femení. L'obtenció del vot de la dona va triomfar en contra de posicions d'esquerreres que la mateixa Margarita Nelken defensà. Sense voler fer judicis superficials, hem de reconèixer, tanmateix, que les argumentacions de la Nelken, que en nom del socialisme i del progrés s'oposava a què li fos concedit el vot a la dona, donem la mesura del paternalisme masclista envers el sexe contrari, que àdhuc una dona de gran talla com ella va acceptar defensar en aquells moments.

Aquest exemple, i molts més, porten a un punt fonamental que es pot deduir de l'anàlisi d'aquesta etapa històrica, i en general de tota la política de la II República i de la Generalitat envers la dona, i és el següent: totes les concessions que es van obtenir foren això, CONCESSIONS; i no van ser —exceptuant casos molt puntuals com, per exemple, Clara Campoamor—, victòries de les dones en defensa dels seus propis drets.

Les lleis que regiren

La recuperació de la nostra història arrabassada ens és fonamental en aquests moments. Sortosament, les circumstàncies actuals han afavorit la difusió a tots nivells d'aquelles informacions i dades històriques que ens havien estat amagades. La resposta popular ha estat unànime a assumir com a reivindicacions indiscutibles tots aquells principis que configuraren la Generalitat de Catalunya i també la II República.

Després de la declaració de principis de l'Estatut del 32, per a la dona catalana, a més de les millores generals per a tota la població, en resultà:

— En primer lloc, el dret a vot amb igualtat de condicions que l'home.

- La no discriminació legal per raó del sexe.
- La igualtat dels cònjuges dins del matrimoni. En aquest aspecte, la Generalitat va anar més enllà de les declaracions de principis i el 1935 promulgà una llei «sobre la capacitat jurídica de la dona i els cònjuges», on s'explicava en detall les fórmules que en la pràctica civil era expressada aquesta igualtat.
- La igualtat de tots els fills, nascuts tant dins com fora del matrimoni.
- El dret a la investigació de la paternitat.
- Per altra part, i en temps de guerra, la Presidència de la Generalitat promulgà, el 25 de desembre del 1936, el decret de la «Reforma Eugènica de l'Avortament», que constitueix un punt de referència obligat per a legislar avui una nova llei al respecte.

Paral·lelament, el Parlament de la II República, legislà el 2 de març del 1932, una llei de divorci, el dret a la dissolució del matrimoni a petició de tots dos cònjuges o d'un d'ells amb allegat de causa justa.

En el terreny educatiu, la Generalitat de Catalunya, mitjançant diferents organismes, féu possible escola per a tothom, sense discriminació de sexes. Fou un ensenyament laic i sense tabús.

La tasca de la Generalitat

És lloable la tasca del govern de la Generalitat que va demostrar una voluntat de portar endavant la consecució de la igualtat dels sexes en uns moments molt més difícils que ara.

Hem d'assenyalar, també, que en tot aquest concert polític de l'època, en què a Catalunya es va viure un especial floriment en tots els nivells de la política, les arts, la cultura, etc., la presència efectiva de les dones, no es pot qualificar de notable, la qual cosa no deixa d'ésser en certa mesura sorprenent.

És cert que, tenint en compte la inferioritat a tots els terrenys, de què parteix la dona, és difícil en uns pocs anys sobre-sortir en llocs reservats històricament per als homes. Però també és cert, que la dona quan s'incorporà a ells ho va fer solament des de la seva perspectiva de classe, oblidant el seu sexe i els problemes específics que el fet de ser dona li comportava.

De totes maneres l'esperit obert dels legisladors de la Generalitat i l'esperit tan progressiu dels homes que l'animaren,

fan preveure que si no hagués sobrevingut la desfeta, els passos vers l'alliberament de la dona haguessin estat agegantats.

Els anys de guerra demostraren que tant en el front com a la reraguarda, la dona lluita amb igualtat de condicions que l'home. Però aquesta incorporació de la dona a llocs històricament considerats com «propis de l'home», sense anar acompanyat d'un moviment de dones feminista, conscient de les seves victòries, va fer que en cap moment no es qüestionés un cert «concepte de feminitat», que portà a considerar el treball de la dona com a temporal i momentani i que potencià després el retorn de les dones a la cura de la llar i dels fills.

Així, per molt que hi hagués una legislació avançada i un esperit progressiu animés els legisladors i les lleis, no es va qüestionar en cap moment el concepte de «dona», ni el paper que la societat històricament atribueix a la meitat de la humanitat en funció del sexe.

Avui, en una situació en què una legislació no discriminatòria, una llei de divorci o una reglamentació de l'avortament semblen possibles, les dones, també les comunistes, hem d'anar configurant un moviment que serveixi per a defensar els drets adquirits com a dones en aquest moment de la lluita feminista, sense posar-los ni per davant ni per darrera de la lluita general, però disposades a no retrocedir ni un pas de les aspiracions ni de les conquestes, per les quals hem lluitat en els darrers temps.

La consciència de la classe obrera no pot ésser consciència genuïna política si no és que els treballadors es preparin per oposar-se a **tots** els casos de tirania, opressió, violència i abús, **sigui quina sigui** la classe afectada.

Lenin, Què fer?

Jordi Pujol i el futur de Catalunya

Joaquim Sempere

En una moderna democràcia de masses, els partits polítics són mediació indispensable entre el ciutadà individual i l'estat. Observar quins partits es constitueixen, com es constitueixen, amb quines idees i quins personatges, és, doncs, essencial per esbrinar el futur immediat del país. A la Catalunya del postfranquisme hi ha un personatge destinat a jugar un paper important. És en Jordi Pujol. Què representa i quin paper pot jugar en Jordi Pujol en l'esdevenidor de Catalunya? Pot ser l'aglutinador d'un gran partit català?

Examinem, per començar, el seu programa. Jordi Pujol proposa «un tipus de societat similar a les democràcies europees avançades», que de vegades ha il·lustrat amb l'exemple de Suècia. Es tracta de societats que combinen, segons les seves paraules, el control social de l'economia amb el respecte i la promoció de la iniciativa privada, una redistribució de la riquesa, de la cultura i el poder polític amb l'ús de totes les llibertats. El camí que Pujol proposa per arribar-hi és el de les reformes graduals.

Políticament aquesta societat s'organitzaria com una «democràcia sense exclusions per a ningú». La classe obrera hi hauria de jugar un paper i el partit comunista hi seria reconegut com els altres partits. L'eix social d'aquest projecte seria «un gran bloc de convergència democràtica», que agruparia des de l'opinió demòcrata-cristiana fins a la socialdemòcrata i representaria un ampli sector que aplega les capes intermèdies de la població (petita i mitjana burgesia, pagesia, menestralia, professionals i obrers qualificats) vinculats tots ells per un sentiment democràtic avançat, catalanista i gradualista (1).

Les intencions de Jordi Pujol són, doncs, ben clares. Inspirant-se del model —mitificat i embellit— de societat capita-

(1) El pensament polític de Jordi Pujol ve exposat als volums *Les terceres vies a Europa* (Barcelona, Nova Terra, 1975), que recull les intervencions de Cañellas, Solé Barberà, Pallach, Reventós, Trias Fargas i Pujol en un cicle de conferències celebrat el 1975, *Una política per Catalunya* (Barcelona, Nova Terra, 1976) i *La immigració, problema i esperança de Catalunya* (Barcelona, Nova Terra, 1976).

lista de l'Europa occidental, proposa per a Catalunya un compromís —sobre bases democràtiques i autonòmiques— de les diverses classes socials, que no posi en qüestió el règim capitalista i on la classe obrera, a canvi de reformes socials i polítiques que millorin les seves condicions de vida i de treball, accepti un paper permanentment subaltern dintre del sistema.

Jordi Pujol, amb aquest projecte, lluita en dos fronts. D'una banda, lluita contra un possible canvi socialista. Buscant l'aliança dels socialistes no revolucionaris, espera dividir políticament la classe obrera i aïllar els comunistes; i buscant l'adhesió dels sectors mitjans del poble on la classe obrera pot trobar una massa important d'aliats, calcula de fer impossible la sortida socialista. D'altra banda, lluita contra la dreta reaccionària espanyola. Aspira a reunir, dintre de Catalunya, una gran força de masses que li permeti de parlar de tu a tu amb la gran burgesia espanyola i d'intervenir més vigorosament en el conjunt de la política espanyola, convertint de passada Catalunya en capdavantera de la modernització del sistema capitalista a tot Espanya. Aquestes són, al meu parer, les raons de fons del seu ambiciós projecte de gran partit interclassista de masses.

Un populisme català

El programa de Jordi Pujol és, doncs, un programa burgès reformista i populista. Burgès perquè no posa en qüestió el marc capitalista de la societat. Reformista perquè pretén introduir-hi reformes substancials. Populista perquè aspira a crear un gran partit de masses interclassista, basat en idees d'àmplia base popular, com a suport d'aquest programa.

El populisme de Pujol es basa en el catalanisme. Un catalanisme moderat, socialment avançat i gradualista, marcat per la mitificació de la idea europeista. Un catalanisme democràtic, arrelat en l'esperit de resistència tenaç al franquisme d'amplis sectors intermedis de la societat catalana, els quals, tot i no haver estat en primera línia de la lluita política antifranquista, han practicat una «resistència passiva» i una reconstrucció tossuda i pacient de la cultura, les institucions i la identitat de Catalunya d'eficàcia evident (2). Un catalanisme, finalment,

(2) Es tracta del que Jordi Pujol ha qualificat de «fer país», contraposant-ho d'alguna manera a «fer política».

bastant marcat per un catolicisme obert, democràtic, relativament tolerant, lligat a les capes populars i inspirador de moviments socials variats, que van des de l'escoltisme fins a la renovació pedagògica.

Encara ningú no pot dir com s'expressarà políticament aquest populisme. Jordi Pujol ha sabut comprendre que té tres grans components polítiques potencials: democràcia cristiana, socialdemocràcia i nacionalisme. Ha sabut comprendre que cap dels tres elements aïlladament no pot ser la base d'un gran partit de masses. Crec que aquesta és la principal raó per la qual ell no ha volgut aparèixer mai del tot com a home de partit, sinó que ha cultivat la imatge de dirigent «nacional», aglutinador, per damunt dels partits, amb possibilitats d'esdevenir d'alguna manera àrbitre i home providencial. El nom mateix del seu partit és tot un programa: «convergència», «democràtica», «de Catalunya». Avui ningú no pot predir encara si aquest projecte populista quallarà, i, en cas afirmatiu, sobre quina base. Serà a partir de l'actual CDC o com a convergència de sectors demòcrata-cristians, socialdemòcrates i catalanistes pujolistes en una nova organització? En tot cas, val a dir que és un projecte que apareix amb una forta versemblança en les perspectives del futur de Catalunya.

Pujolisme i burgesia

Una de les incògnites del pujolisme és com articularà les seves relacions amb la burgesia. Fins ara la gran burgesia catalana s'ha organitzat directament en tres partits polítics principals, representants de tres fraccions ben diferenciades de classe: 1) els franquistes, encapçalats per la «Concòrdia Catalana» de Samaranch; 2) els conservadors del «Catalònia», que no han jugat un paper polític de primera fila sota la dictadura, però s'han aprofitat descaradament del règim, traient-ne enormes beneficis econòmics a través de lligams, sovint molt estrets, amb l'administració de l'estat; 3) els liberals, amb la seva doble vessant de la «Lliga», que espera recollir una tradició agònica, i del «Centre Català», amb una visió renovadora, «giscardiana», del capitalisme.

Aquests tres corrents tenen en comú el seu entroncament directe amb la gran burgesia catalana, una burgesia que, des de 1931 i sobretot des de 1936, ha renunciat a tot paper protagonista a Catalunya i s'ha subordinat clarament al poder oligàrquic espanyol, formant-ne part. Tot i que es diferenciï els

uns dels altres per les seves relacions amb el franquisme, tots tres coincideixen de no haver-s'hi volgut enfrontar mai.

El pujolisme té dues diferències bàsiques amb aquests partits. La primera és la seva actitud antifranquista conseqüent, rupturista i catalanista. La segona és el seu origen: el pujolisme, tot i ser un moviment burgès, no ha nascut orgànicament, de manera directa, d'uns interessos de classe, sinó a partir de plantejaments intel·lectuals i polítics. És en aquesta vessant de partit «d'opinió» com el pujolisme representa un partit *modern* i no un partit de «notables», destinat a la simple captura de vots. Per totes aquestes raons és un partit molt més apte que els partits de la burgesia per esdevenir un corrent ampli, de masses, interclassista.

Avui l'hegemonia del gran capital ja no es pot expressar a través d'un partit directament vinculat al gran capital; la Lliga Catalana, que era això, va fracassar definitivament el 1931. Avui només és possible a través d'una política reformista que es plantegi com a objectiu dur Catalunya «a un nivell europeu», al nivell d'aquest capitalisme enlluernador que en tres decennis ha estat capaç d'estabilitzar-se i donar una gran prosperitat als pobles, evitant les fórmules autoritàries feixistes. El pujolisme ofereix aquesta possibilitat.

Tot això predestina el pujolisme a ser la base de masses, a Catalunya, d'una política burgesa, antisocialista; a esdevenir el principal adversari —en la hipòtesi d'una consolidació capitalista sota formes democràtiques— d'una alternativa d'esquerra. Aquest ha estat el destí de partits anàlegs en països amb presència forta d'un partit comunista: el gaullisme a França (populisme de base nacionalista) i la democràcia-cristiana a Itàlia (populisme de base confessional).

Però el procés no serà fàcil ni, segurament, lineal. El pujolisme toparà amb obstacles seriosos. Primer, la baixa productivitat de la indústria i els costums parasitaris adquirits pels capitalistes al nostre país. El programa de reformes «a la sueca» que propugna en Pujol —i altres polítics afins, com Trias Fargas— exigiria probablement un atac frontal contra situacions de privilegi que el pujolisme, per la seva composició de classe i la seva inspiració ideològica, no es troba en condicions de dur a terme. Les dificultats d'aquesta mena no escapen als dirigents polítics del moviment, com ho proven els advertiments d'un Trias Fargas a la burgesia catalana, preparant-la psicològicament a acceptar «el cost de la llibertat». Salaris més alts i més impostos són els principals costos d'aquesta llibertat europea que els nostres burgesos haurien d'estar dis-

posats a pagar (3). Un aspecte particular del parasitisme capitalista a Catalunya, com a tot Espanya, és la corrupció, el frau fiscal, l'evasió de capitals, basats en l'estret lligam entre administració pública i interessos plutocràtics. Un altre obstacle seriós per a la política pujolista és la forta propensió anticatalana i antiautonomista de la dreta espanyola, que obligarà qualsevol força autènticament catalanista a una política d'aliances susceptible de contrarestar aquella propensió; és a dir, que haurà d'empènyer el catalanisme a aliances cap a l'esquerra, dificultant el projecte pujolista de divisió de la classe obrera i d'aïllament dels comunistes.

La pròpia qüestió catalana serà una pedra de toc essencial de la credibilitat democràtico-nacional del pujolisme. Perquè, ¿com ignorar que la vinculació del pujolisme a la burgesia, a la banca, imposa uns límits evidents a la seva política? D'una banda, la posició subalterna de Catalunya, en el terreny financer, respecte a la gran banca espanyola, engendra una dinàmica «sucursalista» per a qualsevol política lligada als interessos de la burgesia. D'altra banda, Pujol i el pujolisme es veuen abocats a aliances amb forces espanyoles de «centre» gens favorables als drets nacionals de Catalunya: no és casual que el president Suárez hagi fet propostes d'aliança electoral a CDC. I el procés pre-electoral (no tancat al moment d'escriure aquestes ratlles) encara ens pot reservar sorpreses.

El pujolisme juga a fons la carta d'aparèixer com l'expressió més pura del catalanisme, dels «interessos nacionals» (per damunt de les classes) de Catalunya; però hi ha raons legítimes per a dubtar-ne. El pujolisme voldria que els comunistes ajudéssim a integrar els immigrants, que fóssim el partit dels immigrants, deixant que ell representés la catalanitat genuïna. De la mateixa manera, aspira a ser partit de govern i a relegar els comunistes a una oposició lleial, responsable i constructiva. Malauradament per al pujolisme, el PSUC no es deixarà reduir al paper de partit dels immigrants ni a partit d'eterna oposició: el PSUC és un partit plenament nacional, plenament arrelat a Catalunya i a la seva història, i amb una clara vocació de govern.

Però això planteja el problema de les relacions entre pujolisme i esquerra.

(3) Veure el llibre *El coste de la libertad*, que desenvolupa les idees llençades el 1975 amb un famós article a «La Vanguardia» amb el mateix títol.

El pujolisme i l'esquerra

El pujolisme toparà, doncs, amb altres dificultats per dur endavant el seu programa. L'esquerra catalana, avui, no es deixa ni es deixarà arrabassar fàcilment les banderes fonamentals entorn de les quals pensa agrupar-se el gran partit populista català. Ni la bandera de la democràcia política —avui sòlidament vinculada als principals projectes socialistes del país— ni la de Catalunya. Pel que fa a la qüestió nacional catalana, em sembla clar que amb el desenvolupament del capital monopolista els darrers anys s'han enfortit enormement els centres de decisió econòmica i política de l'oligarquia financera espanyola —en un context internacional marcat per la subordinació cada vegada més gran de l'economia espanyola al capital transnacional radical, sobretot als Estats Units i Alemanya Federal—, de tal manera que la reivindicació de la sobirania en un cas com el català ve cada vegada més lligada a una alternativa antimonopolista.

El pujolisme trobarà també dificultats derivades del fet immigratori. No perquè no hagi donat una resposta justa al problema. Cal reconèixer —i la recent campanya neolerrouxista contra Jordi Pujol és en aquest terreny injusta i calumniosa— que el plantejament pujolista d'integració dels immigrants (enfront de les altres dues sortides possibles: l'«assimilació forçada» i la «duplicitat de comunitats») és plenament acceptable des del punt de vista obrer i democràtic en la seva formulació teòrica. Les dificultats li vindran, més aviat, del caràcter de classe de la immigració actual, que en la seva majoria aclaparadora es compon d'obriers pertanyents a les capes més desfavorides i marginades. El populisme pujolista difícilment podrà mai adreçar-se a aquesta immigració *des de dintre* —a diferència dels partits obrers, particularment el PSUC, que ha fet de molts treballadors immigrants dirigents polítics i sindicals de Catalunya—, i trobarà per tant un fort handicap per atreure's un sector social que representa una massa importantíssima del poble de Catalunya.

L'esquerra catalana, finalment, té una política de cara a les capes socials que formen el substrat social propi del pujolisme: pagesia, petita i mitjana burgesia, professionals. I no sols una política, sinó una influència efectiva organitzada. Val la pena, a propòsit d'aquests sectors, indicar com l'àmplia difusió d'idees i valors socialistes en la Catalunya d'avui —lligada a la crisi cultural i ideològica del món burgès a tot arreu i particularment a l'Estat espanyol després de 4 decennis de

dominació feixista— ve exercint sobre les capes intermèdies de la societat una influència que les inclina a acceptar més fàcilment que en altres èpoques solucions avançades i socialistes, i que dificulta, per tant, la formació d'un bloc social sota hegemonia burgesa. Les topades freqüents que Jordi Pujol ha tingut amb nombrosos exponents de la intel·lectualitat catalana il·lustren aquest fet.

De tota manera, tampoc és possible de predir exactament quines seran les relacions reals entre l'esquerra i el pujolisme. Un populisme català no necessàriament jugarà un paper equivalent al jugat per la democràcia-cristiana —per exemple— a Itàlia a partir del 1947, quan esclatà la guerra freda, o a partir del 1962, moment en què s'inaugurà la política de centre-esquerra al caliu del «miracle econòmic» dels anys seixanta. Avui, la conjuntura política i econòmica a l'Occident europeu és diferent. No hi ha ni una situació com la guerra freda, que polaritzi les opcions de classe, ni una expansió econòmica, sinó un estat de crisi de llarg abast, que estimula una actitud combativa per part de les masses treballadores i que reclama trobar solucions per sortir de la crisi, solucions que —si es descarta el feixisme— obliguen la burgesia a buscar formes de col·laboració amb la classe obrera.

Des del punt de vista de l'esquerra, cal reconèixer que el pujolisme aporta a la societat catalana elements constructius. L'actitud de Jordi Pujol, des de fa molts anys, de cara als immigrants —reflex, sens dubte, de la mentalitat oberta i de les tradicions dominants en el nostre país—, ha contribuït, juntament amb l'acció d'altres forces polítiques i socials, a bandejar ultranacionalismes irresponsables i a crear el clima de comprensió que avui impera entre «vells» i «nous» catalans. La conseqüència democràtica amb què Pujol s'ha enfrontat sempre al franquisme ha estat: és expressió i escola de democratismes per als sectors sota la seva influència. La seva política anticorrupció i el seu rebuig d'acceptar l'ingrés a CDC de demòcrates de darrera hora (com Socias Humbert), trànsfuges del franquisme, donen al pujolisme un segell de netedat democràtica i civil que pot ajudar a establir en la vida pública catalana el clima d'honestedat i democratismes, de col·laboració i tolerància que avui el país necessita vitalment per a regenerar-se i alliberar-se de la brutícia, la corrupció i l'autoritarisme heretats de la dictadura. En tots aquests terrenys, el pujolisme i l'esquerra socialista i comunista tenen una tasca comuna important a fer en el camí de la reconstrucció del país. La polí-

tica del CDC en els últims temps i el seu esperit unitari ho confirmen.

Així doncs, es pot concloure que el populisme pujolista, en cas de quallar com a corrent polític de masses, es veurà sol·licitat per dues tendències oposades. Una tendència a formar un bloc antagònic i belligerant contra les forces del socialisme i una tendència reformista que el pot portar a unes o altres formes de col·laboració amb aquestes forces. De l'actitud de l'esquerra socialista i comunista dependrà força que prevalgui una o altra tendència. Només una actitud oberta, dialogant, de col·laboració constructiva —tant al cim com a la base dels partits— afavorirà el desenvolupament de la component popular del pujolisme i ajudarà les masses enquadrades, influïdes i mobilitzades per ell a adoptar posicions conseqüents amb els objectius patriòtics i democràtics proclamats sempre per aquest moviment. De les relacions entre l'esquerra catalana i el pujolisme dependrà en gran mesura l'esdevenidor de Catalunya.

Consideracions sobre el centralisme democràtic, avui

Andreu Claret Serra

La II Conferència de Barcelona del Partit Socialista Unificat de Catalunya, reunida dels dies 20 al 27 de març d'enguany, ha estat un fet polític de la màxima importància per als comunistes catalans. Tant per la seva dimensió i representativitat —hi van participar 230 delegats en nom de 5.750 militants— com per la transcendència dels debats polítics de la convocatòria i la celebració que van suscitar i, sobretot, per la significació que té en la història del PSU de Catalunya com a experiència de debat democràtic de nou tipus.

L'objecte d'aquest article no rau a analitzar el contingut de la II Conferència. Aquesta és una tasca col·lectiva que correspon al conjunt del partit a Barcelona, als comitès de federació, a totes les seccions i agrupacions comunistes i al mateix comitè de Barcelona. El propòsit del treball és un altre: posar en mans de tots els comunistes unes reflexions sobre el tema de la democràcia dins del PSUC, avui. Fent-ho a l'entorn del que ha suposat aquesta II Conferència de Barcelona.

La democràcia impossible

La primera Conferència de Barcelona del PSUC es va celebrar l'any 1937. Han passat doncs 40 anys entre la primera i la segona. Quaranta anys de dictadura durant els quals la «conferència» ha estat sempre contemplada com una instància específica de debat i de decisió política, com la forma més àmplia i democràtica de participació de tot el partit en l'elaboració de la línia política i en la concreció de la seva aplicació. Però, precisament perquè la «conferència» és sinònim de democràcia, perquè és un dels principals instruments d'exercici de la democràcia dins del partit, ha estat impossible fer-ne ús sota el feixisme.

La presència de la dictadura i la celebració de conferències de partit eren dos fets antagònics. Una conferència com la de Barcelona suposa, efectivament, l'elecció democràtica

dels delegats, posar en contacte diferents organitzacions territorials i sectorials i, sobretot, planteja la qüestió de l'elecció dels òrgans de direcció com a expressió final i més democràtica dels debats polítics. La impossibilitat de celebrar conferències de partit sota el franquisme (o, almenys, de celebrar-les amb tot el respecte de les normes democràtiques) ha estat una de les expressions més agudes de la desvirtuació que el franquisme ha introduït en la pràctica de la democràcia dins del PSUC. (Constatar-ho suposa aportar un argument complementari al caràcter revolucionari de la lluita per les llibertats democràtiques...)

En aquest sentit, la II Conferència de Barcelona del PSUC s'ha de contemplar com un pas important en el procés de normalització de la vida política del partit i del país. Com una conquesta dels comunistes per imposar el dret a la nostra presència pública en una societat democràtica, dret indestruïble del de la pròpia democratització del partit.

El balanç de la II Conferència no pot fer-se, doncs, sense situar-la en la doble perspectiva històrica del país i del propi partit. D'altra manera, el debat sobre els seus encerts i les seves limitacions no trobaria punts de referència i podria girar en el buit. D'una banda, la II Conferència s'ha reunit en uns moments en què l'antic règim encara intenta retallar les llibertats democràtiques i nacionals, en una situació política que no és encara la democràcia i que ha condicionat aquest primer assaig a gran escala de debat democràtic entre els comunistes barcelonins. Moltes de les limitacions i deficiències que es van posar de manifest en el curs de la convocatòria i dels debats —manca de participació del conjunt del partit, manifestació crispada de la discrepància política, incapacitat de concreció de molts parlaments, manca d'aportacions col·lectives, etc.— s'han de situar en el context d'un partit que surt de 38 anys de clandestinitat i que no gaudeix encara de possibilitats plenes d'organització àmplia i racional en un marc de llibertats democràtiques.

D'altra banda, la II Conferència —i, en general, el debat polític que recorre avui tot el partit— s'han de contemplar en el context de la nostra pròpia història. Com un «moment» de la trajectòria del PSU de Catalunya. No és suficient dir als militants que vénen al partit, a milers, que «fins ara no hem estat democràtics en la nostra vida política interna perquè el feixisme ho ha impedit». No és suficient perquè no és veritat, o no és tota la veritat. La nostra pròpia història —que no és un simple reflex de la societat catalana i espanyola— explica tam-

bé perquè la democràcia ha estat impossible en el partit. Perquè el centralisme democràtic s'ha decantat en favor del centralisme i en detriment de la democràcia.

Aquesta història, plena de virtuts heroiques però també de vicis que cal desterrar, ens cal assumir-la críticament, obertament, en un debat franc amb les masses, amb les altres forces polítiques, en el conjunt del partit. (No per negar-la, i per definir un «partit de nou tipus» contraposat al que ha estat històricament el partit, sinó per superar-la dialècticament, a la llum de les exigències que planteja la lluita pel socialisme avui.)

Un model degradat de partit

El PSUC va ser, des de la seva fundació, membre de la Internacional Comunista i, com a tal, en va assumir els pressupostos polítics i organitzatius, teòrics i pràctics. I els va assumir en un moment en què la III Internacional era ja una caricatura de l'instrument revolucionari i internacionalista que havia estat els anys vint, en la defensa de la jove República Socialista Soviètica, en la lluita contra la guerra imperialista i com alternativa a la socialdemocràcia. (Curiosa coincidència: l'any de la fundació del PSUC —1916— se celebrà el primer procés contra Zinoviev, Kamenev i d'altres vells bolxevics; el 1938, el procés contra Bukharin i d'altres; el 1940 fou assassinat Trotski...)

La degeneració del socialisme i del partit comunista a la URSS impregnà tot el moviment comunista transformat en corretja de transmissió de l'Estat soviètic. Quan es fundà el PSUC feia més d'una dècada que Lenin havia mort, i el concepte de centralisme democràtic havia quedat totalment pervertit per les aberracions stalinistes.

Citada fora de context i interpretada en la seva màxima expressió restrictiva, la mesura adoptada en vida de Lenin —1921— contra l'existència de fraccions organitzades dins del PC bolxevic penetrà en tot el moviment comunista i esdevingué la pedra de toc del funcionament dels partits comunistes durant molts anys. De la crítica a les fraccions es passà a denunciar les tendències i, finalment, es desterrà tot tipus de discrepància política.

(S'especula molt, ara, sobre si l'expressió caricaturesca que va adoptar el centralisme democràtic sota el regne de Stalin tenia els seus fonaments en les formulacions teòriques leninistes del «Què fer?». En aquest sentit és convenient, sen-

se entrar a fons en la polèmica, recordar que, l'any 1920, en plena crisi econòmica, social i militar, els qui pensaven diferent de Lenin, com Trotski o la Kollontai, sobre qüestions tan decisives com el paper dels sindicats o el model de política econòmica que calia emprendre, publicaven les seves tesis sense rebre anatemes, anar a la presó o a l'escamot d'execució. I que fou només en funció de l'extrema gravetat de la

La qüestió de la democràcia dins del partit ja no té com a punt de referència els textos i les pràctiques sagrats de l'internacional o qualsevol altre partit comunista, sinó que s'inspira en les exigències que planteja la via democràtica al socialisme que propugna el PSUC

situació i de l'aïllament total del proletariat que Lenin proposà, en el X Congrés del partit, el 1921, l'aplicació de mesures contra les fraccions: «En aquests moments —digué Lenin— no ens podem permetre el luxe de tenir una oposició.» Es referia a una oposició organitzada com a tal dins del partit.)

En el PSUC i en el Partit Comunista d'Espanya, aquesta tradició es combinà amb les exigències pròpies de la guerra, primer, i de la repressió franquista immediatament després. (La coincidència d'ambdós fenòmens fou realment dramàtica: el mateix any que moria Trotski, assassinat per un comunista català, i que molts revolucionaris bolxevics de la primera hora, companys tots ells de Lenin, eren eliminats, moria Alexandre Matos, el primer d'una llarga llista de militants del PSUC assassinats a la Jefatura Superior de Policia de Barcelona...) El partit es transformà en un aparell quasi militaritzat, capdavanter en la resistència sota el franquisme. Però el centralisme democràtic del que continuaven parlant els estatuts fou durant molts anys una caricatura de democràcia i un monument al centralisme.

Des dels anys més negres del franquisme i de l'estalinisme han canviat molts dels pressupòsits polítics que presidien i que, en part, justificaven aquesta concepció del partit. D'una banda, el PSUC de Catalunya ja no elabora la seva línia política condicionat per un centre de decisió del moviment comunista aliè a la nostra realitat social i nacional. La qüestió de la democràcia dins del partit ja no té com a punt de referència els textos i les pràctiques sagrats de la Internacional o de

qualsevol altre partit comunista, sinó que s'inspira cada cop més en les exigències que planteja la via democràtica al socialisme que propugna el PSUC.

És en aquest marc històric, de descomposició del feixisme i de transició cap a la democràcia al nostre país, i de superació del model degradat de partit que foren els partits comunistes fins al XX Congrés del PSUC, on cal situar el debat sobre la democratització dels mètodes de funcionament del partit.

Balanç de la II Conferència de Barcelona

La II Conferència de Barcelona del PSUC s'havia fixat tres objectius: dur a terme un debat sobre la política del partit expressada en una resolució del Comitè Central aprovada pocs dies abans, avançar en l'elaboració concreta de la política del partit a la ciutat de Barcelona i elegir un nou organisme de direcció en el marc d'un debat polític i organitzatiu sobre el partit a Barcelona.

El primer d'aquests objectius es va assolir plenament. Com assenyalava la resolució aprovada al final de la Conferència, s'acordà «situar la batalla per a unes eleccions lliures en el centre de l'activitat política del partit a Barcelona», en plena identificació amb les orientacions del Comitè Central. Es pot dir en aquest sentit que la II Conferència suposa un pas decisiu cap a la comprensió col·lectiva dels comunistes barcelonins de la importància revolucionària que tenen aquestes primeres eleccions.

Pel que fa a l'objecte central de la Conferència —definir una política del PSUC per a Barcelona— el balanç va ser molt més pobre. El debat va ser excessivament genèric, poc centrat en la realitat concreta; les comissions no van ser capaces d'aportar al ple resolucions que permetessin enriquir el document presentat pel comitè de Barcelona sortint. Aquestes deficiències han estat denunciades per molts dels delegats i assumides per la mateixa Conferència.

Les causes, però, en són complexes. I no seria just atribuir-les exclusivament a l'organització de la II Conferència. Són l'expressió, en bona part, del nivell polític baix que caracteritza el partit, de la manca de quadres, de la inexperiència en l'organització de la discussió democràtica dins del partit, etc.

Les limitacions de la II Conferència apunten cap als problemes de l'enquadrament polític i ideològic del partit en els

moments transcendents de la seva transformació en un autèntic partit de masses.

D'altra banda, la polarització dels debats, la crispació en l'expressió de posicions divergents, va posar en relleu les conseqüències que es deriven d'una política «d'amagar el cap sota l'ala» i de eludir els problemes polítics. La manca de discussió política sistemàtica en el si del partit a Barcelona —entorn de problemes del moviment popular, del caràcter del partit de masses, del paper de les forces de la cultura, etc.— i la resolució «administrativa», i no política d'alguns debats (essencialment el de la política sindical entorn de les posicions del company Bruguera), van crear una situació viciada que situava la II Conferència en un context molt delicat.

L'èxit de la II Conferència rau precisament en el fet d'haver permès l'expressió pública de totes les concepcions que coexisteixen en el partit i d'haver-ho fet sobre la base de la unitat política entorn de les exigències del moment històric que vivim. Moltes qüestions queden «obertes», pendents d'un aprofundiment teòric i polític estretament lligat a la pràctica col·lectiva. No podia ser d'una altra manera.

El tercer objectiu, l'elecció democràtica del comitè de Barcelona i el debat sobre l'organització i el funcionament del partit figuren també, al meu entendre, en el balanç positiu. Era la primera vegada, després de la guerra civil, que una organització del pes de la de Barcelona —que aplega pràcticament la tercera part de tots els militants del PSUC— participava, a través d'un procés plenament democràtic i representatiu, en l'elecció d'un organisme de direcció política. D'altra banda, el debat sobre criteris d'organització i composició del nou comitè fou dels més enriquidors i suscità una participació molt activa de militants procedents de tots els fronts de treball, en particular del moviment obrer, que assumien així el paper d'autèntics quadres comunistes que els correspon.

L'èxit de la II Conferència rau en el fet d'haver permès l'expressió pública de totes les concepcions que coexisteixen en el partit i d'haver-ho fet sobre la base de la unitat política entorn de les exigències del moment històric que vivim

La II Conferència ha posat a prova la capacitat d'adaptació del partit a Barcelona a la nova situació política i a les seves exigències. En aquest sentit, les crítiques que s'han fet de la seva convocatòria i celebració interessen d'alguna manera a

tot el PSUC. Efectivament, de la nostra capacitat de superar-les en experiències semblants d'àmbit territorial o sectorial depèn que la celebració de conferències contribueixi a l'exercici de la plena democràcia dins del partit i a l'enriquiment de la nostra política.

Les crítiques, sistematitzades, es poden resumir en:

1. La manca d'un debat previ en el conjunt de l'organització de les tesis a debatre en la Conferència. La premsa del partit hauria pogut jugar en aquest sentit un gran paper. L'hauria de jugar de cara al IV Congrés del PSUC, sobretot si ja compta amb una existència legal. (Les tesis del partit haurien de ser sotmeses a discussió pública en les pàgines de les nostres publicacions. Els partits comunistes de França i Itàlia han desenvolupat, en aquest sentit, experiències força interessants.)
2. A conseqüència del punt anterior, s'accentuà el caràcter «electoralista» de l'elecció dels delegats. Tot i que moltes agrupacions van dur a terme una certa discussió política prèvia, els delegats van ser més aviat elegits per criteris generals de confiança i audiència entre els seus companys, però no a la llum d'una discussió primera dels materials de la Conferència, que hagués reforçat la seva representativitat.
3. La limitació en la circulació d'informes i propostes sectorials elaborades col·lectivament que ajudessin els delegats a tenir una visió més rica d'alguns debats. Existien, per exemple, informes de les comissions de sanitat, ensenyament, administració pública, professionals, urbanisme, banca, etc. als quals no van tenir accés la majoria dels delegats, i que només van ser llegits en els plens.
4. La manca d'aportacions col·lectives de moltes federacions o seccions va contribuir també a fer més abstractes moltes discussions. És de destacar, en aquest ordre, que en la Conferència no es parlà de política universitària tot i que la federació universitària forma part de l'organització del partit a Barcelona.
5. El mètode emprat pel comitè de Barcelona sortint en l'elaboració de l'informe polític. Era impossible materialment utilitzar-lo com a punt de referència tenint en compte que va ser llegit per primer cop als delegats a la sessió inaugural (lectura de 4 h.). D'altra banda un informe d'aquesta extensió i de caràcter

eminentment descriptiu ha d'anar acompanyat d'una formulació destacada de les principals tesis polítiques que vertebraven el debat. En cas contrari, contribueix a dispersar l'atenció i resta eficàcia política a les discussions.

6. La constitució de comissions —situació política, moviment obrer, moviment popular i ciutadà, forces de la cultura, organització i candidatures— que es van reunir a diari durant tota la setmana va ser clarament positiva. Però la manca de comunicació entre les comissions al llarg de la setmana va aparèixer com un fet negatiu. Una comissió central hauria de coordinar els debats i mantenir en contacte les diferents comissions sense esperar la sessió final.
7. La tasca de les comissions va quedar molt minvada pel fet de no concretar-se, en molts casos, en ponències escrites presentades al ple de la Conferència. Sense un treball profund de les comissions i una presentació sistemàtica de les conclusions, els debats del ple perden molt en precisió i concreció política.
8. La comissió de candidatures va funcionar amb criteris de «clandestinitat» que s'han de superar en el futur. De no ser així, el ple no pot disposar —com va passar a la sessió final de la Conferència— de tota la riquesa política que va presidir l'elaboració de les candidatures. D'altra banda, la intervenció de la direcció del partit, molt activa en aquesta comissió, s'hauria de cenyir al debat sobre criteris i no intervenir en la discussió concreta dels noms dels candidats que han de ser presentats i elegits pels integrants de la conferència. (Tot i que cal destacar, com a extraordinàriament positiu, el compromís assumit explícitament pel Comitè Executiu, abans de la votació definitiva, en el sentit de respectar plenament les decisions sobiranes de la Conferència i recolzar-les.)
9. A la II Conferència van assistir-hi 15 militants, invitats pel Comitè de Barcelona, amb veu i sense vot. Entre aquests 15 invitats alguns no havien resultat elegits a la seva organització regular de partit i aquest fet va ser justament criticat. La invitació a una reunió d'aquest tipus per part d'un organisme de direcció s'ha de centrar en companys que no militen a cap agrupació concreta i que no poden assistir mitjançant el procés d'elecció general. I mai no ha d'entrar en

contradicció amb el criteri democràticament expressat per un col·lectiu.

10. En un altre ordre de consideracions crítiques, la celebració de la Conferència va posar a l'ordre del dia la qüestió de l'ús del català com a idioma dels comunistes catalans. Tots els assistents a la Conferència som corresponsables de la manca del rigor polític que va suposar acceptar la imposició de parlar en castellà. Tots els companys s'han de poder expressar en el seu idioma (i els comunistes immigrants han de fer un esforç per aprendre el català car aquesta és una qüestió essencial per a assolir el paper de dirigents polítics al qual han d'aspirar) i el català ha de ser l'idioma oficial del PSUC, en el qual han de ser redactades les resolucions i els comunicats.

La celebració de la II Conferència de Barcelona del PSUC és un esdeveniment que interessa a tot el partit. Forma part de la recuperació de pràctiques democràtiques, en la qual molts mètodes de treball estan encara per definir. Per això els errors han de ser coneguts i discutits per tot el partit amb la intenció, com assenyala la resolució feta pública pel nou Comitè de Barcelona, de «superar aquestes deficiències en la convocatòria i celebració del proper IV Congrés del Partit Socialista Unificat de Catalunya».

La democràcia necessària

El debat sobre el centralisme democràtic en el partit s'ha de situar en el marc del nostre projecte revolucionari. De fet, els canvis positius que ja s'han produït, la tendència als mètodes de direcció col·lectiva, a l'elecció de delegats per a assemblees i conferències, a la progressiva substitució de la cooptació als òrgans de direcció per l'elecció dels quadres dirigents, etc. arrenquen de l'elaboració política nova que s'encetà als anys 1956-58 amb la política de reconciliació nacional.

La formulació d'un projecte de via democràtica al socialisme i el distanciament crític del model soviètic que s'operà a partir del XX Congrés del PCUS (1956) defineixen unes noves coordenades en les quals se situa el concepte de centralisme democràtic. El tipus nou de partit de masses que el nostre projecte implica, la relació nova entre partit i moviments de masses, les necessitats noves també que reclama la complexitat i diversitat de l'elaboració permanent de la línia política del

partit, tot plegat exigeix definir canals nous de discussió dins del partit.

Com diu Jaime Ballesteros, membre del Comitè Executiu del PCE, a l'article «El partido comunista en los umbrales de la democracia», aparegut al número 85 de *Nuestra Bandera*:

«En un partit de masses, això [la discussió lliure i la circulació d'idees] és decisiu. El lliure joc d'opinions, la múltiple i col·lectiva reflexió sobre els problemes, la diversitat sobre punts de vista, el reflex que les transformacions de la classe obrera i, en general, dels treballadors, produeix en la composició social del partit, les diverses experiències socials i culturals que tenen lloc avui en el seu si —obers, camperols, forces de la cultura, cristians...—, etc., produiran cada dia una major capacitat d'anàlisi del partit.»

«Només un partit d'aquestes característiques —insisteix J. Ballesteros— pot tenir la capacitat d'elaboració política, de lligam amb els treballadors, de sensibilitat davant dels nous fenòmens, de vinculació amb els diferents moviments de masses (...), que ens correspon desenvolupar i orientar, com una de les qüestions clau de la via democràtica al socialisme.»

La democràcia en el partit no és doncs només un dret. És també i sobretot una necessitat inherent al tipus de partit de masses i de combat que ha de dirigir el procés revolucionari al nostre país.

Aquesta exigència democràtica planteja, però, amb molta força, la necessitat d'aplicar, en el funcionament del partit, el centralisme democràtic.

El centralisme democràtic implica que «un cop presa una decisió la minoria accepti el criteri de la majoria i lluiti unitàriament per a aplicar la decisió presa» (Projecte de Programa del PSUC). És la garantia de la necessària unitat d'acció i «mira de lligar la màxima discussió amb la màxima unitat mitjançant una disciplina conscientment acceptada per tots els militants, no pas mitjançant compromisos inestables entre fraccions estructurades que es mouen més en funció de la lògica de la pròpia fracció que dels interessos generals d'un partit revolucionari de masses» (Projecte de Programa).

El centralisme democràtic també és una necessitat. Les crítiques que se'n fan des de perspectives liberals no tenen en compte el caràcter revolucionari del partit, la necessitat de fer compatible la màxima discussió en les elaboracions polítiques amb la màxima eficàcia en el combat enfront d'un enemic que té perfectament organitzats i centralitzats els seus mecanismes de repressió i de penetració ideològica.

Nosaltres creiem en la democràcia dins del partit perquè creiem que en una via democràtica al socialisme, en un partit que ja no és sempre, per definició, «el dipositori de la Veritat», en un partit que ha de fer del debat permanent en el seu si un instrument d'aproximació i coneixement de la realitat que li permeti transformar-la. I continuem creient en el centralisme democràtic perquè som conscients que la via democràtica al socialisme que propugnem no serà un camí de roses i que cal que el PSUC estigui preparat per fer front a les expressions més ferotges que pot prendre la dictadura del gran capital.

Tornant a citar Jaime Ballesteros, és útil precisar que: «si nosaltres fóssim simplement un partit electoralista, podríem suprimir dels nostres principis organitzatius el centralisme democràtic, però la nostra concepció de via democràtica al socialisme no vol dir exclusivament eleccions i parlament. Nosaltres no creiem que les masses hagin de limitar-se a les importants batalles electorals en una democràcia política...»

Per això som partidaris del centralisme democràtic, perquè de la mateixa manera que la democràcia és una condició fonamental del centralisme, el centralisme és una condició fonamental de la democràcia en un partit comunista.

D'altra banda, el projecte de programa del PSUC precisa, entorn del centralisme democràtic que: «és un mecanisme delicat perquè no es basa en una disciplina militar sinó en una disciplina conscient i exigeix l'acord voluntari d'homes i dones que participen en un mateix combat des de posicions diverses». A continuació afegeix una argumentació que em sembla essencial per al debat sobre el tema: «per això, diu el projecte de programa, el centralisme democràtic només pot funcionar d'una manera creadora com a principi organitzatiu si tots els militants tenen un elevat grau de consciència política i de formació...» (idea que no s'ha d'entendre com un fre a un reclutament massiu de militants, sinó com un imperatiu d'educació, dintre del partit, per anar fent de tots i cada un dels adherents un protagonista actiu de la lluita).

Aquesta és una altra exigència del moment i de tota la perspectiva revolucionària del PSUC, sense la qual el centralisme democràtic fóra un instrument mancat de contingut. És també una de les principals deficiències que van quedar de manifest en la II Conferència de Barcelona.

La urgència de recompondre la unitat sindical

Josep Lluís López Bulla

L'evolució del procés polític espanyol és certament complicada: d'una banda el moviment obrer i democràtic malda per imposar la seva total legalització i protagonisme en la societat, de l'altra les forces reformistes i neocontinuistes deixen esclatxes de llibertat perquè la pressió social no realitzi la ruptura. Sincerament hem d'afirmar que l'hegemonia conjuntural està en mans dels reformistes, és a dir, l'oligarquia, tant pel que fa a l'aspecte polític com a l'econòmic. D'aquí ve la importància de recompondre la vida unitària del moviment sindical.

Aquest article no pretén donar solucions a «tot», sinó només oferir algunes sortides en el camp específic del moviment obrer i sindical, que no s'escapa de la confusió i complexitat de l'actual situació política. El nostre moviment es troba ara en un determinat grau d'estupor: ha estat qui més i millor ha lluitat perquè es produeixin els canvis en la societat espanyola i, en canvi, se'l pretén marginalar tant pel que fa al present com pel que fa al futur.

Un fet: la divisió sindical

El moviment obrer i sindical ha sortit de l'etapa franquista impregnat d'una gran realitat unitària, amb vocació de construir la unitat en la diversitat, fruit d'una llarga praxis en els darrers quaranta anys. En efecte: el moviment sindical ha contestat la «unitat» verticalista i l'ha anat transformant en unitat real, conscient. Tot això ha estat possible gràcies al moviment dels càrrecs sindicals, forjat principalment per les Comissions Obreres. Aquest moviment ha estat unitari, i per tant divers; representava el conjunt dels treballadors en lluita, era la síntesi dels treballadors més avançats i els menys avançats, tots empenyent cap a la conquesta de les llibertats sindicals i polítiques, pel millorament del poder adquisitiu i per la satisfacció de les reivindicacions immediates dels assalariats.

Les centrals sindicals, però, han anat apareixent de forma

progressiva, tant les històriques com les més recents i comencen a ocupar l'espai sindical que lícitament els correspon. Aquesta aparició genera una curiosa situació que Camacho qualifica de «batalla de las Ardenas». Per alguns significa la concessió de permisos per celebrar congressos i, en canvi, per a Comissions representa la prohibició sistemàtica. Mítings, assemblees i congressos nacionals de CC.OO. no són autoritzats.

Comissions Obreres ja havia previst aquesta aparició de sigles. Per això plantejà la idea d'un Congrés Sindical Constituent que havia de sancionar la unitat sindical orgànica i ésser el resultat dinàmic de la voluntat majoritària dels treballadors i l'expressió de les centrals sindicals. Aquests dos elements pretenien i continuen pretenent harmonitzar dues qüestions: l'element objectiu —classes treballadores— i l'element subjectiu —centrals sindicals.

Llevat de les CC.OO., les altres organitzacions sindicals han rebutjat aquest projecte del Congrés Sindical Constituent. Per aquesta raó afirmem amb tristesa, que no és a CC.OO. a qui correspon la responsabilitat del pluralisme sindical.

En un principi, però, aquest pluralisme sindical no es corresponia necessàriament a la divisió sindical, perquè la pràctica unitària dels treballadors encara pesava amb extraordinària força, l'existència del moviment dels càrrecs sindicals —en tota la seva plenitud— era un fet, i, sobretot, perquè les centrals de més prestigi (CC.OO., USO, UGT) fundaven la Coordinadora d'Organitzacions Sindicals. La COS tenia en els seus plantejaments fundacionals «com a primera finalitat, tal com remarquen les seves bases per a la seva estructura i funcionament, aconseguir la unitat d'acció a tot l'Estat espanyol entre les organitzacions que l'integren». Més endavant, en aquest mateix text, s'explicava que «es concep en la perspectiva de la unitat sindical considerada com una exigència irrenunciable de la classe treballadora per assegurar eficaçment i completament la defensa dels nostres interessos de classe» (1).

Aquestes magnífiques formulacions significaven el compromís de partir de la unitat d'acció per transformar-la en unitat sindical orgànica. Era una gran promesa que assegurava que si bé existia pluralisme sindical, en el seu si hi havia la vocació de superar-lo tot anant cap a fórmules unitàries per al present, i l'explicitació de caminar cap a la unitat obrera i

(1) MANIFIESTO A LOS TRABAJADORES. Document subscrit per les tres organitzacions sindicals l'11 de setembre. Els subratllats són nostres.

sindical. Més encara: la gran mobilització del dia 12 de novembre significava el primer pas d'aquesta vocació. Era a més a més, una unitat d'acció que enfortia a les centrals sindicals, que fins ara no havien participat ni havien tingut una incidència real en el moviment obrer.

Però, segons sembla, l'optimisme era exagerat. La COS començà a esllangir-se. Aquest projecte va tenir escasses simpaties a Espanya i fora de les seves fronteres. La COS va començar a ser atacada per destacats ugetistes. I la COS es va morint de forma lànguida. Amb motiu de la convocatòria del dia 15 d'abril, com a jornada d'acció, la UGT a més a més de no donar suport a la convocatòria romp l'organisme unitari. I és a partir d'aquest element quan, al meu entendre, comença a confluïr el pluralisme amb la divisió sindical.

Més confusions: van apareixent altres centres sindicals, pretesament unitaris, inspirats al principi pel PTE i l'ORT de forma conjunta per anar més endavant cadascú pel seu costat; en un altre pla sorgeixen alguns «sindicats» inspirats pels verticalistes i sindicalistes grocs de tota la vida.

Noves bases per recompondre la unitat: els consells de fàbrica

La tasca urgent del moviment sindical es recompondre la seva unitat. Les centrals sindicals han de ser conseqüents amb la petició unànime de les classes treballadores, organitzades o no: aconseguir la unitat. Aquesta unitat, és clar, cal recompondre-la sobre unes altres bases, ja que les actuals, les que fins ara eren actuals, no són admeses per algunes centrals.

**Per al reformisme no es tracta d'impedir la llibertat
sindical, imparable, sinó de buidar-la de contingut,
atomitzar el moviment sindical, retallar
les seves atribucions**

Articular noves bases unitàries és la gran qüestió per enfrontar-nos de forma mancomunada al projecte reformista (aprova-
ció de la Reforma Sindical i mesures econòmiques i «socials»
del govern). L'objectiu d'aquesta operació és molt perillós: per
als reformistes no es tracta d'impedir la llibertat sindical
—d'altra banda, imparable—, sinó de buidar-la de contingut.
Es tracta solament de legalitzar les centrals, atomitzar el mo-

viment sindical, retallar les seves atribucions, convertir-les en gestories. El reclam és donar la sensació de llibertat sindical tot «aplicant» amb astúcia els articles 87 i 98 de la OIT. D'aquí ve l'enorme importància d'aconseguir la llibertat sindical plena. Segurament ens espera una altra batalla de les Ardenes més difícil. La consecució d'aquest objectiu estarà en funció del grau d'unitat en l'acció del moviment sindical, de com s'articulin aquestes respostes, i de la manera que les caracteritzem. Aquí rau la necessitat d'una ofensiva global, i no solament de forma puntual, que encara que sigui necessària és insuficient; i la inserció de les centrals en el món dels assalariats.

Les centrals sindicals han de bandejar el plantejament de competència deslleial. És preocupant «el desmarcatge» de les unes en relació a les altres tot i establint coalicions duals: CC.OO.-USO, d'una banda, la UGT i altres per un altre costat. És l'hora de la responsabilitat sindical, de la recomposició de la unitat.

Unitat a partir dels llocs de treball

Una proposta constructiva, en aquest sentit, significa trobar sortides, i respectar la diversitat i l'autonomia de cada una, no posar condicions que signifiquin la «destrucció» de la personalitat de les altres centrals: es tracta d'afluixar en allò que és accessori per guanyar en allò que és fonamental. I el que és fonamental, ara i sempre, és la defensa dels interessos materials i professionals dels treballadors, respondre a les mesures econòmiques del govern, trobar la sortida a aquesta crisi que ens deteriora de forma ascendent.

Trobar formes unitàries al lloc de treball és respondre a la inquietud dels treballadors sobre què passarà quan desapareguin els actuals càrrecs sindicals

A partir de quin centre cal començar a posar l'accent en la recomposició de la unitat? És ben clar que és a partir dels llocs de treball, ja que seria nefast per als assalariats que en aquests àmbits no es trobessin unitats orgànicament. I aquesta fórmula no pot ser la que el reformisme ofereix o imposi, a través de «comités d'entreprises» o «comissions internes», que serien uns neojurats d'empreses. Trobar aquestes formes unitàries significaria que es respon a la gran inquietud dels treballadors sobre què passarà quan desapareguin els actuals

càrrecs sindicals. (No és l'objectiu d'aquest estudi demostrar perquè continuen essent vàlids encara que en podem i devem dir quatre paraules: ara més que mai és important disputar el terreny sindical en el mateix lloc on volen imposar l'operació reformista, precisament per trencar l'estructura del neocontinuisme vertical disfressat en sindicalisme groc o en aparells ultres com l'ASO. Més encara: no es poden abandonar les posicions que ja s'han conquerit, mentre hi hagi fites per guanyar. I com a concepció més puntual, els càrrecs sindicals són l'instrument de masses per l'afiliació a les centrals sindicals, la garantia de dificultar que el patrimoni de l' AISPP sigui escamotejat...)

El projecte de recomposició de la unitat sindical ha d'ésser, partint dels centres de treball, la continuïtat, en el nou estadi, de la manera com s'ha lluitat en els darrers quaranta anys. S'ha proposat avançar cap als *Consells de fàbrica*. (Mai es dirà prou que el nom no fa la cosa, el que és realment important és el contingut.) Aquest projecte no és un «embolcall» és el plantejament objectiu que correspon al nivell de la fàbrica, de l'obra, etc. Recordo una vegada que en Paco Frutos i jo fèiem una conferència i explicàvem la qüestió dels consells de fàbrica. Dèiem que CC.OO. estava disposada a marxar per aquesta via. Que CC.OO. no tindria organització, com a tal, en els centres de treball si les altres centrals feien la mateixa cosa amb l'objecte d'impulsar els consells. Algú va exclamar tot alarmat: «És clar, vosaltres sou els majoritaris.» No és aquest el problema, entre altres coses, perquè els «majoritaris» són els treballadors no organitzats sindicalment. El problema de fons és: ¿correspon o no aquest plantejament, és necessari, és possible?

En essència el projecte dels consells de fàbrica és evitar la desunió en els centres de treball. Fora d'aquests marcs les centrals sindicals tindrien la seva pròpia personalitat substantiva.

**El consell és la representació directa, de base,
dels treballadors, per a la negociació col·lectiva**

El consell és la representació directa, de base, dels treballadors. Està format en els seus òrgans de coordinació i direcció pels representants dels tallers i seccions, pels respectius torns i categories, per representants dels joves i de les dones... És en el marc general de l'assemblea on es discuteix l'acció global del consell, on es prenen les decisions escaients.

Els consells, doncs, representen a tots els treballadors organitzats sindicalment o no, i els treballadors i treballadores que es destaquen en la defensa dels seus companys arriben fins als òrgans de direcció, amb independència de l'afiliació o no a una central sindical.

Els consells, en els seus àmbits respectius, tenen les atribucions de negociació col·lectiva global. I no solament pel que fa referència a les qüestions salarials sinó també a les que impliquin qüestions de seguretat i higiene, ritmes, primes, jornada laboral, vacances...

Abans dèiem que els consells de fàbrica són la resultant unitària del centre de treball: això comporta que tots els treballadors hi han de poder participar, però, també, que siguin l'expressió de les centrals sindicals que operin en aquest nivell concret. Pel fet de ser les centrals sindicals les impulsores dels consells de fàbrica, aquesta opció ha de comportar una determinada «renúncia» a tenir organització en aquest nivell. Aquesta solució que és ideal exigeix tenir una idea clara sobre quina ha de ser la relació de les centrals sindicals amb els consells de fàbrica. Sembla clar que aquestes relacions no seran idíl·liques, sinó que tindran una determinada conflictivitat. Però també és clar que la transparència de les contradiccions en el centre de treball (assalariats i empresaris) obligarà a plantejaments el màxim de convergents possibles de les diferents centrals sindicals que inspirin els consells. També hi ha grans experiències, en aquest sentit, en els darrers anys. En aquelles empreses on han existit CC.OO. i altres sindicals hi ha hagut una pràctica unitària. Sempre s'ha intentat evitar la conflictivitat externa i «competitiva» que venia del centre de treball. La solució és, en un primer moment, i sobretot perquè la impulsió dels consells de fàbrica sigui una realitat, que les centrals sindicals estableixin organismes de cooperació, organismes que signifiquin de tot el que es porti al consell i a les assemblees signifiqui una determinada assumpció entre les diferents centrals. El mètode assembleari de masses i la síntesi final (acords majoritaris i aspectes positius de les minories) és el que sanciona definitivament la línia a seguir. Aquests elements corresponen a una primera etapa, que ara per ara som incapaces de preveure'n la durada, però el que sí és fonamental, en aquesta concepció, és que els consells de fàbrica han de tenir la vocació d'impulsar la vida unitària del sindicalisme en el nostre país; que han d'impregnar el moviment obrer de les seves experiències, i estimular el seu posterior desenvolupament.

Els consells de fàbrica són, per tant, autònoms de les centrals sindicals, encara que no estiguin al marge de la seva influència directa o indirecta. Però aquesta autonomia no és idèntica a la que s'estableix entre el sindicalisme i els partits.

Unitat sindical i hegemonia obrera

Però la unitat sindical no és només una visió tàctica, malgrat sigui d'una gran importància que en la present conjuntura es busqui la unitat. La unitat sindical és el projecte necessari que els treballadors necessiten i volen, en tant que classe, per exercir l'hegemonia en la societat. I no solament una hegemonia política, sinó també moral, cultural, espiritual... Aquesta hegemonia serà realitat, més realitat, si la classe obrera està unida no només en l'acció, sinó fonamentalment d'una manera orgànica. (No es tracta, en aquest cas, d'una visió «pansidicalista»). Santiago Carrillo afirma, amb tota la raó del món, que la classe obrera s'ha d'habituar a «parlar en nom de la societat, no només per les paraules sinó pels conceptes», i a «assumir i expressar els problemes globals de la societat. Aquesta és la condició per exercir un paper hegemònic» (2).

Per parlar en nom de la societat, per exercir aquesta hegemonia, cal que els treballadors donin alternatives puntuals, concretes, però també globals a llarg termini. Per això és fonamental el màxim grau d'unitat. Som conscients que el sindicalisme no ho resolt tot, que té els seus límits, i que el paper dels partits és insubstituïble. Però la unitat sindical aquí, en el que diem, adquireix una gran importància. El sindicalisme unitari és una de les grans columnes que han de formar el bloc social històric juntament amb les forces progressistes i revolucionàries i construir el socialisme plural en la llibertat. D'aquí que la idea, la vocació d'avançar cap al Congrés Sindical Constituent cal que estigui en l'ordre del dia de forma permanent en les organitzacions sindicals del nostre país.

(2) Santiago Carrillo, «Eurocomunismo» y Estado, Barcelona (Ed. Crítica), 1977.

Les darreres lluïtes pageses

León Benelbas Tapiero

Recentment hem assistit a la més gran mobilització camperola que mai no hi ha hagut a Espanya. Només a Catalunya la xifra de tractors aturats al llarg de les carreteres va sobrepassar els quinze mil, havent succeït aquest fet a quasi totes les províncies de la meitat nord de la península. Les conseqüències d'aquests fets han d'alterar el panorama socio-polític del camp, i possibilitar un nou punt d'arrencada a l'hora d'abordar una determinada Política Agrària. En les línies següents pretenem oferir al lector no especialitzat alguns elements que conformen l'actual conjuntura agrària, juntament amb certs aspectes del conflicte, amb vista a procurar que augmenti la comprensió sobre els problemes camperols.

I. Agricultors i monopolis

El procés d'industrialització del país ha provocat importants canvis en el sector agrari, que han modificat els supòsits tradicionals sobre els quals es basava la producció agrària. L'elevació de salaris agrícoles i la posterior mecanització han trencat el marc en què es desenrotllava l'agricultura fins a finals dels anys cinquanta. La direcció d'aquests canvis ha

**El capital monopolista ha estat el beneficiari
quasi exclusiu dels canvis en el sector agrari
Quan l'economia espanyola no ha pogut mantenir
el nivell expansiu dels anys 60, els costos de la crisi
han recaigut sobre el sector que menys s'havia
beneficiat del creixement**

estat marcada pel capital monopolista, de manera que la nova situació creada quedés sota el seu control total, i per tant convertint-se en el beneficiari quasi exclusiu del canvi. A nivell general, i sobretot a Catalunya, els grups monopolistes no han entrat en la producció agrària estricta ja que aquesta continua dominada per pagesos que cultiven ells mateixos la terra; no

obstant aquests grups monopolistes controlen indirectament el sector productiu a través de la fabricació dels mitjans de producció —fertilitzants, pinsos, maquinària, insecticides, etcètera— que necessita l'agricultor, és a dir abans de la producció, i mitjançant les indústries de transformació dels productes agraris, és a dir després de la producció. Aquestes relacions són les que poden ajudar a comprendre, per una banda, perquè en les últimes campanyes els preus dels mitjans de producció que constitueixen bona part dels costos de producció de l'agricultor han sofert una intensa i accelerada pujada. Per altra banda perquè els preus dels productes agraris transformats que formen una part important de la compra diària del consumidor, han pujat proporcionalment més que els preus que l'agricultor percep pels seus productes. El pagès s'ha vist, per tant, sotmès a un fort increment dels costos de producció i per determinades circumstàncies no ha pogut repercutir-los en el preu dels seus productes. A més, aquest relatiu bloqueig dels preus dels productes del camp pagats a l'origen, no ha beneficiat amb la mateixa proporció al consumidor final sinó que ha afavorit la indústria agro-alimentària que ha obtingut la matèria primera a preu més baix. El fet que l'agricultura estigui situada entre dos sectors dominats per grups monopolistes fa que, donades les característiques del sistema econòmic vigent, la producció agrària vagi perdent pes econòmic a favor de les indústries monopolistes.

Si bé les relacions econòmiques que exposem aquí poden generalitzar-se al conjunt de països de l'Europa occidental, el grau de deteriorament, descapitalització i manca de rendibilitat a què han arribat les explotacions agràries petites i mitjanes a Espanya, no té parangó en països de nivells de Producte Nacional Brut similars.

Una de les causes que expliquen aquesta diferència ha estat la manca de llibertats democràtiques en què ens hem mogut. Existeix un corrent d'opinió amb molt predicament que remarca la necessitat per a aquells sectors dominats per un gran nombre d'unitats de producció —com en el cas de l'agricultura— de comptar amb un poder concentrat que compensi l'excessiu pes dels monopolis. Aquest poder compensador el poden formar les agrupacions sindicals agràries i el moviment cooperatiu. Tanmateix les condicions que imposava la dictadura eren el millor marc per tal que els grups monopolistes actuessin sense contrapès de cap tipus i duia a la més completa indefensió els petits i mitjans agricultors, i fins i tot els que tradicionalment eren catalogats com a «rics».

II. Conjuntura agrària

Si això que hem descrit en el punt anterior respon a una situació que es va consolidant al llarg dels darrers quinze anys, és a partir de l'aparició de la crisi econòmica, unida a l'inici de la crisi política, quan s'aguditzen els perjudicis a la producció agrària. El 1974, al costat d'una situació deteriorada s'ha d'afegir un increment sense precedents dels costos de producció (preus que han de pagar els agricultors) del 30 %, mentre que l'increment mitjà dels preus percebuts arriba tot just al 9 %. Simultàniament a aquest estat general es van produint fets aïllats que fan patent les insuficiències i els interessos a què respon la política agrària. Les protestes per l'esfondrament de preus d'alguns productes, o perquè els preus regulats no cobreixen els costos reals de producció comencen a estendre's. (Casos de l'espàrrec, tomàquet, llet, blat de moro, etc.) Aquestes accions camperoles solien estar geogràficament concentrades i giraven al voltant d'un producte concret.

A Catalunya les cooperatives vinícoles de la província de Tarragona, en nombre superior a cent, portaren a terme una campanya destinada a no abonar a l'Administració el 10 % del lliurament vínic obligatori, ja que consideraven que lluny de millorar els mercats, la seva finalitat real era la de sumar un nou gravamen sobre un sector que travessava serioses dificultats. Les cooperatives de l'oli enquadrades en la UTECO de Lleida, que havien aconseguit exportar directament el seu oli, van ensopegar amb la disposició de l'Administració que, lluny de fomentar les vendes a l'estranger, intentava carregar-los uns «drets ordenadors» de 9 ptes./kg. que s'empassaven els possibles beneficis que podien obtenir els agricultors.

La consolidació de la Unió de Pagesos i la coordinació a nivell de l'Estat espanyol expliquen la massivitat, els adequats plantejaments i l'ordre de la protesta

Aquesta baixa rendibilitat que fa que el pagès no pugui retribuir-se adequadament pel treball realitzat, és tanmateix privativa de la producció agrària, ja que els transformadors monopolistes o els fabricants de mitjans de producció per al camp operen amb marges molt més amples.

Quan l'economia espanyola no ha pogut mantenir el nivell expansiu dels anys seixanta, la política agrària ha carregat sobre el sector que menys s'havia beneficiat del creixement

els costos de la crisi econòmica. Els destinataris d'un percentatge majoritari de les subvencions no han estat els agricultors sinó els fabricants de fertilitzants i les empreses transformadores i exportadores. És a dir que els recursos públics pel sector agrari s'han invertit en un biaix marcadament monopolista.

La política de comerç exterior practicada ha estat un altre aspecte que ha incidit greument en el moment actual dels pagesos. La Balança Comercial Agrària ha experimentat uns dèficits considerables. A part de la dilapidació de divises que suposa la compra a l'exterior quan hi ha possibilitats no excessivament costoses de producció interior, ens trobem amb l'efecte depressiu que sobre els productes del camp comporten aquestes importacions.

Seria bo recordar les compres massives de sucre que ha guèrem de fer a Cuba, quan el preu del mercat mundial estava pels núvols, i com ara s'ha aconseguit un autoproveïment d'aquest producte. Avui dia, gràcies a la pressió sindical dels pagesos aragonesos, s'està aconseguint canviar els criteris respecte el grau d'autoproveïment del blat de moro, intentant el foment del seu conreu.

Hem vist com la conjuntura agrària ens ve marcada per una política econòmica que només ha procurat que els interessos dels monopolis de l'òrbita agrària no surtin tocats gens ni mica per la crisi econòmica, cosa que ha implicat carregar sobre el pagès el cost que suposa intentar remuntar la depressió.

III. Neixement de sindicats agraris democràtics

Si bé aquestes condicions ja es donaven abans, ¿com ha estat que fins ara no ha sorgit un conflicte de la magnitud de la «tractorada»? La resposta es pot condensar en la no consolidació de Sindicats Agraris Democràtics.

Tot el fre que podia tenir el Govern a l'hora de formular la seva política agrària pro-monopolis ha estat la «Hermandad Nacional de Labradores y Ganaderos». Tenint en compte la submissió de les estructures verticals a tot allò que decidís l'executiu de l'Administració, i l'ample vincle existent entre els jerarquies verticalistes agraris i els grups polítics que més fervorosament han lluitat pel manteniment de la dictadura, era lògic que el sindicalisme del règim només frenés les reivindicacions dels camperols.

En un primer moment l'oposició sindical agrària està des-coordinada, i s'actua a nivell local o comarcal. Les eleccions en la cooperativa del poble, la presentació de candidats en les eleccions sindicals, les Joventuts Agràries Catòliques, etc., són els mitjans que permeten un marge legal als petits nuclis organitzats. No cal estendre's en les més importants dificultats del treball clandestí sindical i polític de les zones rurals. Tanmateix, uns plantejaments que sabien adequar-se al moment, van permetre que amb aquestes escasses plataformes d'actuació es poguessin organitzar les anomenades «guerres» dels productes en conflicte, cosa que tan sols es va poder aconseguir actuant conjuntament amb els càrrecs sindicals a nivell local caracteritzats per la seva honestedat, i per la seva poca vinculació a l'estructura caciquista del Movimiento. L'actuació de les «Comissions de Pagesos» entraria en aquest nivell.

A Catalunya, la Unió de Pagesos aconsegueix aglutinar grups de molt distinta procedència. En l'última època del franquisme hom aconsegueix portar posicions comunes a les Cambres Oficials Sindicals Agràries de Tarragona i Lleida, així com a les Unions de Cooperatives d'ambdues províncies. Fruit d'aquesta pressió en aquests organismes poc democràtics hom aconsegueix portar la majoria cap a posicions reivindicatives i aïllar les direccions provincials. D'aquesta manera s'assolí la manifestació de Tarragona de l'any passat i la de més endavant a Lleida va venir condicionada per aquest moviment.

Els afiliats de la Unió preparen plataformes reivindicatives de cada una de les seves produccions. Aquest procés comporta reunions entre les distintes comarques de cara a consolidar criteris, ja que les condicions productives són diferents. Es calculen uns costos de producció reals i es procuren homogeneïtzar, es defugen les peticions demagògiques que només actuarien en detriment del prestigi i seriositat de la Unió. Es tracta de convocar el Govern en la fixació dels preus de garantia per a la pròxima campanya. El proppassat any, en un deliri reivindicatiu, Mombiedro de la Torre «amenaça» amb una vaga general si no s'atenien les seves peticions. Aquestes no es van atendre i només es va dedicar a justificar la no-acció en base a la «instrumentalització política» que podia ser objecte la seva pretesa crida.

La Unió, emparant-se en la nova situació creada amb les manifestacions massives del darrer any, i amb les presentacions obertes de cara al Congrés, llança la campanya per uns preus que retribueixin el treball realitzat pel pagès. Es produeixen assemblees en les quals participen diversos milers

sobre cada un dels productes, i en les zones més apropiades com Balaguer, Linyola, Cervera, Alguaire i la central de les comarques de Tarragona amb participació de 5.000 agricultors.

Paral·lelament es va posant en primer pla la necessitat de potenciar uns acords a nivell espanyol, ja que la pressió i l'alternativa a oferir no poden quedar aïllades a Catalunya. Hom assisteix a les primeres trobades d'organitzacions camperoles en les quals Catalunya era l'única que presentava un projecte certament perfilat de Sindicat democràtic, unitari i independent. Més endavant, i amb la urgència d'arribar a una proposta única de tots els sindicats agraris, constituïts i en procés de constitució, de cara a exigir la negociació dels preus amb l'Administració, es constitueix «La Coordinadora d'Organitzacions d'Agricultors i Ramaders de l'Estat Espanyol». Encara que avui no deixa de presentar insuficiències, és el nucli que aglutina els sindicats democràtics.

Amb data de 10 de gener del 1977 hom lliura al Ministeri d'Agricultura, en nom de la Coordinadora, la proposta de preus a discutir.

IV. Els tractors

El deteriorament que per l'agricultor ha suposat el model de creixement econòmic escollit, l'agudització d'aquesta situació que s'ha produït en les darreres campanyes, la consolidació a Catalunya de la Unió de Pagesos i la coordinació a nivell de l'Estat espanyol de les actuacions sindicals democràtiques, expliquen la massivitat, els adequats plantejaments i l'ordre en què transcorre la més estesa protesta de la pagesia.

Els pagesos de La Rioja i Lleó que sofreixen per un problema específic: la patata, saben generalitzar la qüestió. Essent la Coordinadora conscient de la necessitat d'una acció conjunta de protesta, d'un acte de força que demostrï que la resposta del pagès als seus problemes no té res a veure amb l'actitud de la «Hermandad Nacional» subordinada al que decideixi el Govern, llança una crida centrada en tres punts bàsics:

1. *Preus justos* per a l'agricultor que permetin remunerar adequadament el treball invertit, així com l'amortització dels seus béns d'equip.
2. *Reforma de la Seguretat Social Agrària*, que avui dia constitueix la càrrega més important de l'Administració damunt del sector agrari (unes nou vegades més que la que es recapta per via impositiva sobre la riquesa rústica i pecuària), que els pagesos abonen encara que no

contractin obrers i són escassíssimes les prestacions a què té dret.

3. *Llibertat sindical.* Les prohibicions governatives havien impedit la realització d'alguns congressos d'«Unión de Agricultores y Ganaderos», ja que la tolerància que s'havia guanyat la Unió de Pagesos no era extensible a la resta dels components de la Coordinadora.

Un cop comença la sortida de tractors a la carretera se sol·licita l'obertura de negociacions amb el Govern. Abans s'havien mantingut contactes oficiosos amb el Ministeri d'Agricultura, entrevistes que es portaren a terme al llarg del conflicte. Tanmateix existia la negativa al contacte amb caràcter oficial que exigien els agricultors, amb el consegüent compromís d'institucionalitzar les trobades per negociar la política agrària. Les pressions de Mombiedro de la Torre i d'Alianza Popular perquè no es rebés la Coordinadora portaren el Govern a adoptar una actitud comprometedorament ambigua. L'intent dels verticalistes de capitalitzar la mobilització va resultar inútil a Catalunya i en altres indrets on el sindicalisme democràtic va tenir la total iniciativa i control de l'acció. Més endavant aquests intents temeraris queden relegats a entrevistes amb el ministre d'Agricultura per aparèixer com els únics negociadors possibles. Això només pot obtenir un èxit parcial amb un govern no elegit democràticament per al qual, el problema de la validesa de l'interlocutor, no té la transcendència que se li dona als països democràtics.

Els pagesos han pogut apreciar un nou estil d'actuació sindical. En primer lloc el plantejament reivindicatiu que ja hem esmentat. En segon lloc el procediment democràtic que se seguia a l'hora d'adoptar les decisions que requeria el desenvolupament del conflicte. La pagesia catalana va poder observar com es van realitzar assemblees diàries en tots els nuclis de concentració de tractors, en les quals es discutien els assumptes més importants del moment, així com les ensenyances que es podien extreure per al futur quant a les accions necessàries per una millor defensa dels seus interessos econòmics.

La Unió de Pagesos va celebrar una reunió diària amb tots els representants de cada assemblea, i va mantenir un contacte telefònic permanent que permetia l'intercanvi simultani d'informació respecte el nombre i nuclis de tractors que s'anaven incorporant a la manifestació, així com del desenvolupament de les negociacions a Madrid. La Unió de Pagesos va plantejar la sortida de tractors al conjunt dels agricultors cata-

lans, fent-los veure que no eren uns interessos organitzatius sinó que l'acció responia als interessos més comuns i unitaris de la pagesia. D'aquesta manera es van formar comissions d'extensió que s'encarregaven d'informar de la protesta que s'estava portant a terme invitant-los a sumar-s'hi. Així fou possible que en algunes comarques s'arribés al 95 % del parc de tractors.

La decisió de retirada es va aconseguir prendre-la a nivell de tot l'Estat espanyol. La Coordinadora va proposar que després d'escoltar les declaracions del Consell de Ministres es procedís a valorar a cada regió i nacionalitat la situació respectiva. La Unió va adoptar una actitud com a organització: la retirada, quan encara es produïen noves incorporacions, i que fos el més ordenada i simultània possible per demostrar la força i el control. Així mateix es convocava a l'Administració a què, conseqüent amb les seves declaracions, iniciés la negociació sobre les propostes que amb quasi dos mesos d'antelació li havien estat presentades. La decisió de la Unió fou aprovada gairebé per unanimitat en totes les assemblees que se celebraren en les concentracions més importants. D'aquesta manera els agricultors van poder observar la diferència entre l'actuació verticalista al llarg de quaranta anys, i els nous procediments democràtics del nou sindicalisme agrari. Forçosament hem de fer referència a l'assemblea on es va discutir i ratificar la decisió de la Unió, amb una participació de més de deu mil pagesos.

El cúmul d'anècdotes generat per aquest conflicte podria donar peu a un llibre. Hem de ressenyar la solidaritat que va despertar la pagesia entre els més amplis estrats socials, tant rurals com urbans (declaració de suport de CONC, CNT, SOC, UGT, USO), i els sentiments d'amistat amb què foren voltats els pagesos en cadascun dels seus pobles mentre romanien al peu de les carreteres amb la seva eina més útil aturada.

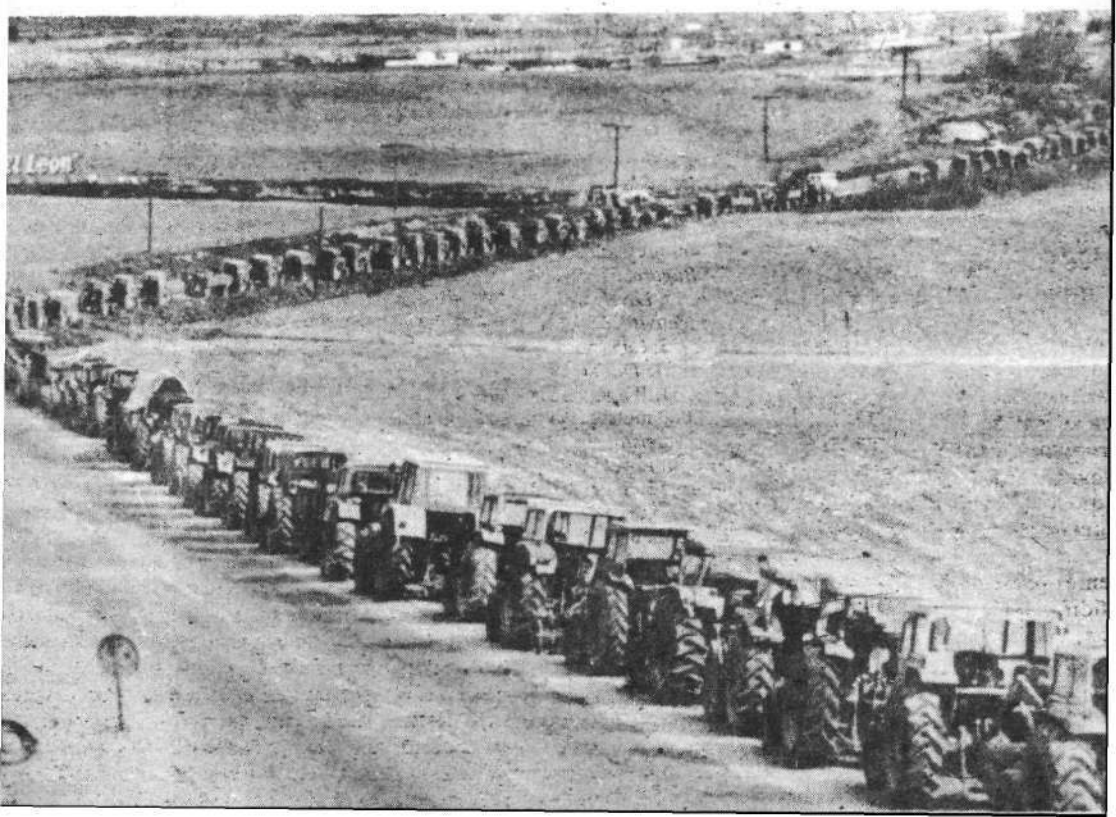
V. El futur

La primera conclusió que es desprèn de la «tractorada» és que constitueix una inflexió en la trajectòria del moviment camperol català. A partir d'ara serà una citació obligada en qualsevol anàlisi de l'agricultura catalana, ja que es podrà diferenciar entre abans i després de l'acció més generalitzada del camp català.

Per altra banda assistirem a un canvi en la tendència tan

marcadament anticamperola de la política agrària. Els pagesos han demostrat la seva capacitat de resposta sindical i com, amb llibertat sindical i sense la cotilla de la «Hermandad Nacional», estan disposats a sumar-se als sectors que propugnin un funcionament democràtic per al conjunt dels assumptes públics. És evident que una solució estable als problemes dels agricultors necessita canvis importants en el model econòmic que ha anat funcionant fins ara. El sector agrari ha estat explotat de força de treball i de recursos financers; aquests dos elements han jugat un paper important per possibilitar el creixement econòmic tan marcadament desequilibrat que s'ha operat. L'agricultura ha hagut de carregar amb els efectes negatius del desequilibri. Cal remarcar que fou possible realitzar amb tanta impunitat aquesta política econòmica mercè al manteniment d'un règim dictatorial en el qual consolidar una força sindical agrària que s'oposés a aquesta orientació econòmica i social era realment difícil. A partir d'avui, i en la mesura que es creï un poder sindical democràtic compaginat amb un suport de les forces polítiques progressives, s'assentaran les bases de manera que la política agrària de qualsevol govern no pugui continuar pel mateix camí i hagi de pactar-se amb les forces representatives de la pagesia.

A curt termini és necessari incrementar la pressió sindical ja que es poden anar assolint solucions intermèdies pels greus problemes que té plantejats aquest sector. Tanmateix volem remarcar la responsabilitat de tots en la potenciació del sindicalisme unitari, democràtic i independent de la Unió de Pagesos; la seva consolidació organitzativa serà el fonament més sòlid sobre el qual hom podrà assentar-hi l'arrencada d'una nova agricultura i el decantament de la pagesia cap a unes forces profundament democràtiques i progressives.

La «comissió trilateral» i la nova estratègia imperialista

Antoni Domènech

La forta ofensiva del president Carter, elegit fa poc, entorn dels «drets humans», podria fer pensar que la política exterior nordamericana està fent un viratge notori cap a posicions més liberals que les que caracteritzaren la secretaria d'Estat anterior, encapçalada per Kissinger. I efectivament quelcom ha canviat. Però no en el sentit que aparentment sembla plausible de suposar.

Qui hi ha darrera Carter, aquest cacaueter, polític local desconegut, que en qüestió de mesos s'ha erigit en un autèntic gegant capaç de desbancar a Ford?

L'any 1973 es constituí una associació de polítics conservadors, homes de negocis i economistes i politòlegs provinents d'Estats Units, Europa occidental i Japó coneguda avui com «comissió trilateral». La data ja és ben significativa: l'any 1973, en efecte, apareix com l'iniciador de la crisi en què manifestament es debat el capitalisme imperialista dels anys setanta. Iniciador, perquè fou en aquest any quan la crisi de matèries primeres —alimentàries i energètiques—, afegida a la crisi del sistema monetari internacional i a la crisi provocada per la caiguda de la rendibilitat del capital —manifestada en fenòmens nous com ara la simultaneïtat d'estancament i inflació, *stagflation*, i recessió i inflació, *slumpflation*— esclatà de cop i volta, trencant en un instant totes les il·lusions sobre l'estabilització i fins i tot sobre el «progrés» del capitalisme, característiques de l'eufòria dels seixanta.

Un dels estudis centrals que comença a donar cos i entitat, coherència analítica i programàtica, a aquesta «comissió trilateral», dirigida, per cert, per Brzezinsky, actual inspirador de la política exterior de Carter, es titula «Assaig sobre la ingovernabilitat de les democràcies». Aquest estudi, que forma part d'una extensa literatura política de caire conservador dedicada al tema en els últims anys, posa en relleu amb gran vehemència la *incompatibilitat* a mig termini de formes democràtico-formals d'Estat capitalista amb la reestructuració dels

pilars bàsics del capitalisme, de les condicions d'explotació capitalista —a escala planetària—, necessària per a remuntar aquesta crisi.

Un dels elements que em semblen més significatius a propòsit d'aquesta comissió trilateral és el fet que la majoria dels economistes que hi són inclosos de part nordamericana són membres de l'escola de Chicago —entre ells, el sinistre últim Premi Nobel d'economia i assessor de Pinochet, Milton Friedman— i representants del que, paradoxes de la vida, s'anomena neoliberalisme econòmic. Mentre els economistes burgesos partidaris d'una política econòmica intervencionista es debaten en una mar de contradiccions i perplexitats a l'hora d'explicar la natura i les conseqüències de la present crisi (1) —inexplicable, d'altra banda, amb l'instrumental analític keynesià—, com més va més, en canvi, els economistes monetaristes o neoliberals han aconseguit fer quallar un projecte, un model de societat alternatiu força coherent, que no solament preveu mesures econòmiques radicals, sinó també el tipus d'Estat encarregat de dur-les a bon port.

Segons la crítica neoliberal, en aquests moments es demostra amb totes les seves conseqüències la futilitat de les polítiques fiscals keynesianes encaminades a regular l'equilibri global entre la demanda efectiva i la plena ocupació, mitjançant una política intervencionista de l'Estat, una de les manifestacions de la qual seria l'inaudit increment del sector públic en els últims trenta anys. Per motius que no ve al cas aquí d'analitzar, aquest equilibri avui s'ha trencat i no hi ha política fiscal que aconsegueixi per si mateixa adobar-lo i evitar al mateix temps l'estancament —fins i tot, la recessió— i l'atur juntament amb la inflació.

La solució neoliberal, en substància, vindria a ésser la següent: defugir en qualsevol cas les polítiques econòmiques intervencionistes i tornar a una economia capitalista de *laissez faire*, és a dir, donar una sortida clàssica —prekeynesiana— a la crisi, deixar que els mecanismes de mercat actuïn amb tota la seva energia, amb les conseqüències que això comporta: destrucció de capital, atur en proporcions inimaginables, etcètera. Solament això, addueixen —amb més o menys caute-

(1) La fase històrica en què aquesta política econòmica fou possible permeté, com és conegut, el «pacte social» i la gestió dels partits obrers reformistes de les crisis econòmiques. Per cert que els aprenents de reformistes s'haurien d'adonar que això —com saben ja els reformistes veterans— no és avui possible per les especials característiques d'aquesta crisi.

la—, recompondrà i sanejarà la producció, restablirà, diríem els marxistes, unes condicions radicalment noves d'explotació i de valorització del capital, restablirà unes condicions de rendibilitat que facin «tirar» el capitalisme uns quants anys més —o molts anys més. Però el que, en propietat, ens interessa aquí es el projecte de societat política, d'Estat, encarregat de dur a terme aquest retorn a una economia de *laissez faire*.

Un dels avantatges de l'intervencionisme d'inspiració keynesiana fou no tant la palliació de les crisis, com l'amortiguament dels seus *costos socials*: la financiació —o l'intent de financiació— dels períodes depressius a través dels períodes d'alça va permetre una política «social» reformista de prevenció de l'atur, seguretat social, atenció a la salut, la vellesa, etc.; va permetre que les lluites de la classe obrera entorn d'aquests objectius no problematitzessin l'estructura de relacions socials capitalistes. Al mateix temps, permeté la permanència —i fins i tot, en certs moments, l'extensió— de les llibertats formals, efectivament «conquerides», com ara està de moda dir, fonamentalment per les classes treballadores.

Doncs bé, la iniciativa econòmica neoliberal dirigida a superar aquesta crisi és del següent tenor polític: una política econòmica que comporti l'ampliació del volum d'atur i la destrucció de les més importants conquestes socials històriques de la classe obrera moderna només pot ésser portada a terme per un Estat, com més va més autoritari, disposat a reprimir amb duresa tots els brots de protesta motivats i engegats per aquella. Naturalment que els economistes neoliberals es cuiden molt bé d'evitar qualsevol referència a les implicacions polítiques del seu projecte econòmico-social. Una implícita divisió del treball amb els politòlegs conservadors (2) els eximeix d'aquesta desagradable tasca.

No es pot prendre a broma la radicalitat amb què els economistes neoliberals afronten aquesta crisi. Els següents fets, per triar-ne uns quants de rellevants, ho fan palès: en primer lloc, com és natural, el paper de primer ordre que aquests economistes juguen en la comissió trilateral, *autèntic intent de coordinació a escala planetària* de l'estratègia política i econòmica de l'imperialisme. En segon lloc, l'autèntic *banc experimental de proves* (3) en què l'Amèrica llatina s'ha convertit

(2) Com Schelsky, Szczesny i Borchardt.

(3) Vegi's, James F. Petras, «La mort du capitalisme démocratique: L'Amérique Latine, banc d'essai d'un nouveau totalitarisme», a *Le Monde Diplomatique*, abril 1977, pàg. 4.

d'aquesta estratègia. Es pot també incloure com a fet atenent a la nostra disgressió l'augment exponencial dels pressupostos militars i policials, de despeses per a la coerció, que en els últims anys es dona en els països capitalistes avançats.

Cal explicar només, en primer lloc, per què Carter, un polític del Partit demòcrata ha estat triat per desenvolupar una política i una estratègia econòmica que ha estat, de sempre, vicària del Partit republicà. I, en segon lloc, per què aquestes fervents declaracions en favor dels drets humans si el que s'amaga darrera d'aquestes és, per dir-ho amb tota franquesa, la silueta d'un nou dimoni de l'Apocalipsi, l'espantall d'un projecte neofeixista.

La majoria de comentaristes polítics subscriuen que les conseqüències de l'afer Watergate impossibilitaven que el Partit republicà, amb una imatge política totalment deteriorada, es pogués fer càrrec d'una operació de tanta envergadura. A més, la victòria militar i moral, davant l'opinió pública mundial, dels revolucionaris vietnamesos, la descarada intervenció a Xile, etc., havien trencat el *look* internacional de l'Administració republicana. Així les coses, les exaltades declaracions en favor dels drets humans s'han de veure més com un retorn a la política de *roll back* respecte a la Unió Soviètica i a d'altres països de base no capitalista que com una liberalització de la política exterior nordamericana. (Recordi's, a més, que aquestes declaracions tenen també uns límits, com s'ha vist ara fa poc quan el representant USA a l'ONU es va «passar» al·ludint a Xile). El canvi d'actitud enfront de l'«eurocomunisme» s'ha d'inscriure en el marc d'aquesta estratègia, i no cal en absolut fer-se il·lusions sobre la tolerància amb què l'imperialisme contemplaria la construcció del socialisme a Europa occidental, com s'ha vist aquests últims mesos a Portugal (4).

Si la tendència del capital monopolista és, doncs, la de la restricció progressiva i creixent —quan no dràstica— de les llibertats formals, el «disciplinament de la democràcia» (5), la resposta de l'esquerra comunista, pel que fa a la qüestió de les llibertats, no pot ésser miop. Ha de veure i entendre que ens trobem davant d'una crisi de conseqüències inaudites (6) i que és aquesta crisi bàsica la que, de fet, condiciona la crisi

(4) On, en canvi, s'ha apreciat un canvi notable en la manera d'intervenir dels Estats Units: fent jugar el principal paper de pressió no al Departament d'Estat nord-americà, sinó a les multinacionals directament.

(5) Gerhard Szczesny, *Die Disziplinierung der Demokratie, oder: Die vierte Stufe der Freiheit*, Reinbeck, 1974.

(6) Sense prendre en compte com afecta aquí la crisi ecològica.

de l'Estat burgès. No n'hi ha prou, doncs, amb dir que cal «defensar» la democràcia i les llibertats formals, perquè l'atac de la dreta contra elles es presenta amb sòlids arguments econòmics i socials. Si fins l'esquerra socialdemòcrata alemanya —gens sospitosa, per cert, de perillositat esquerrana— parla de la impossibilitat de respondre a les exigències antidemocràtiques de la dreta *només* en el pla formal i parlamentari i parla de revitalitzar la idea dels consells obrers, la democràcia de base i l'autogestió de les fàbriques com bastions i «segona columna» (7) que apuntali les llibertats formals... ¿què no hauran de dir els comunistes que no es deixin enredar per la miopia oportunista del tan català consell «de mica en mica s'omple la pica»?

(7) Cfr. Johano Strasser, «Grenzen des Wachstums, Grenzen der Freiheit», a *Technologie und Politik*, n.º 3, pàg. 25.

«Les catòliques van dir que volien celebrar el Nadal. Vam fer un pessebre i la Tití va pintar uns quadres amb escenes bíbliques. Va venir una companya comunista i ens va criticar molt, va dir que Stalin havia dit que la religió era l'opi del poble. I jo li vaig contestar que això no ho havia dit Stalin, sinó Marx. Jo els vaig fer la vara de Sant Josep fent sabotatge, amb un paper de protegir les bales i un punxó que fèiem servir per a netejar-les. Les poloneses feren les figures del pessebre. Era com poesia, allò. Després, va venir el sopar. Vam tallar trossos molt menuts de pa en forma quadrada i vam posar confitura dibuixada pel damunt. Teníem més ganes de plorar que no pas de menjar. La Tití, que era un dimoni, es va disfressar i damunt de la taula es va posar a ballar. Una catòlica es va acostar i em va dir:

»—Em fas pena. Nosaltres tenim a Déu, que és la nostra esperança. Però vosaltres no teniu res, heu de ser molt desgraciades.

»—Com que no tenim res? Et tenim a tu, a aquella, i a l'altra. Et sembla poc?»

Testimoni de Neus Català, deportada al camp de Ravensbrück. Del llibre de Montserrat Roig, *Catalans a camps nazis*, Barcelona 1977.

Manifest electoral del PSUC

PSUC: 40 anys de lluita per la llibertat

El PSUC, partit dels comunistes de Catalunya, dels catalans d'origen o d'adopció, compareix davant el país amb la credencial dels seus quaranta anys de lluita per la democràcia, pels ideals del socialisme i per les llibertats nacionals de Catalunya.

El PSUC és un partit nacional català, basat en els principis del marxisme, del leninisme i d'altres aportacions posteriors del pensament revolucionari. És el partit més representatiu de la classe obrera i de les forces progressives de Catalunya. Els seus signes d'identitat són els que li ha donat la pràctica política, continuada i conseqüent, per la llibertat i la democràcia, en nom d'aquests principis.

Mantenir aquesta trajectòria sense defalliment, en les difícils condicions del franquisme, ha costat grans esforços i sacrificis. No pretenem fer-ne una exhibició arrogant. Volem, simplement, constatar-ho, perquè constitueix una part fonamental del patrimoni democràtic de Catalunya i una garantia per a la consolidació d'aquest patrimoni en el futur.

El nostre partit és el lluitador més tenaç per l'enfortiment de Comissions Obreres i de la unitat sindical obrera, pels drets polítics i les reivindicacions econòmiques dels treballadors, per l'amnistia política i laboral i per les llibertats democràtiques sense excepció. El PSUC ha estat sempre al capdavant de la lluita pels drets de la llengua catalana i per la restitució dels principis i institucions de l'Estatut del 1932

com a primer pas per al ple exercici del dret d'autodeterminació del poble català. Al mateix temps, el PSUC és el defensor més decidit dels drets dels immigrants, comprès el de conservar i cultivar la seva llengua materna i cultura específica sense que per això siguin objecte de cap discriminació. El PSUC, juntament amb els comunistes dels altres pobles de l'Estat espanyol, ha definit la política de reconciliació nacional i ha lluitat per fer-ne la via principal d'avanç cap a la democràcia.

El PSUC ha lluitat en tot moment per fer realitat la més àmplia unitat de les forces democràtiques de Catalunya. Per això ha estat un dels propulsors més decidits de totes les iniciatives unitàries i, particularment, de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya, de l'Assemblea de Catalunya, del Consell de Forces Polítiques de Catalunya i ha procurat en tot moment que aquesta lluita unitària avancés en estreta unió amb la de les forces democràtiques de la resta de l'Estat espanyol. El nostre partit ha considerat i considera que no hi haurà llibertat ni autonomia a Catalunya si no hi ha plenitud de llibertats a tot l'Estat. Per això ha fomentat sempre la participació de les forces de l'oposició catalana en les plataformes i les accions unitàries de tots els pobles d'Espanya i ha rebutjat els intents d'aïllar-nos d'aquesta acció conjunta.

El combat per la democràcia es troba ara en un moment decisiu. La mobilització cada vegada més àmplia dels treballadors i altres sectors populars i l'enfortiment dels organismes unitaris de l'oposició demo-

cràtica han obligat els governs de la monarquia a retrocedir. Allò que en el govern Arias-Fraga era una maniobra reformista limitada, autòrta i excloent, s'ha convertit, amb el govern Suárez, en una política reformista que s'ha hagut de situar molt més en el terreny proposat per l'oposició democràtica.

Però encara no hem aconseguit liquidar totalment l'herència del règim franquista. Encara subsisteixen algunes de les seves institucions fonamentals, bé que el sistema com a tal estigui ja en una crisi irreversible. Davant la pressió de les forces democràtiques, el govern ha hagut de convocar eleccions. Però el marc i les condicions en què les ha convocades no permeten encara de qualificar-les d'eleccions lliures.

PSUC: Per unes eleccions lliures

Tanmateix, el PSUC acudirà a aquestes eleccions. Primer, per contribuir a fer-ne unes eleccions lliures i impedir que es puguin convertir en una falsa legitimació d'una democràcia retallada i excloent. Per això el PSUC entén la campanya electoral com UNA GRAN BATALLA POLITICA PER LES LLIBERTATS I PER LES CONDICIONS D'UNES ELECCIONS LLIURES.

Però hi acudirà també amb voluntat de victòria, amb voluntat de fer d'aquestes eleccions un gran triomf de les forces democràtiques i un decisiu pas endavant en la lluita per la democràcia i la llibertat.

Les eleccions se situen, encara, en el marc de les institucions franquistes. Però si les forces democràtiques obtenim la victòria i aconseguim la majoria a les futures Corts, podem fer que aquestes es converteixin en Corts Constituents i emprenguin l'elaboració d'una Constitució democràtica.

Per tal d'aconseguir aquests objectius, considerem que totes les

forces democràtiques han de coincidir en l'elaboració i l'aplicació d'un PACTE CONSTITUCIONAL. Aquest pacte ha de recollir els principis fonamentals d'una CONSTITUCIÓ DEMOCRÀTICA i ha d'expressar la voluntat d'aquestes forces de lluitar en comú —dins el respecte de la identitat de cadascuna— per fer possible una Constitució de la qual ningú no se senti exclòs, una Constitució que permeti estabilitzar la democràcia i aïllar els sectors partidaris de tornar a la dictadura.

Amb aquesta perspectiva, el nostre partit propugna els següents principis bàsics de la Constitució democràtica:

- Reconeixement constitucional dels pactes internacionals de Drets Humans i institucionalització de totes les llibertats que contenen.
- Igualtat de drets per a l'home i la dona i majoria d'edat de tots dos als 18 anys, amb tots els efectes polítics i civils.
- Abolició de totes les lleis que discriminin la dona.
- Organització de l'Estat, funcionament de tots els òrgans i definició de totes les institucions segons el principi de la sobirania popular, lliurament expressada.
- Supremacia del Parlament, democràticament elegit. Govern emanat del Parlament i plenament responsable davant d'ell.
- Reconeixement del caràcter plurinacional d'Espanya i organització de l'Estat segons un principi general d'autonomia i de descentralització a tots els nivells, que permeti avançar cap a la creació d'un Estat federal.
- Separació de l'Església i l'Estat, amb garantia de pluralisme ideològic i de respecte a la persona i consciència individual en el marc d'un Estat laic.

- Reconeixement d'un marc de llibertats i de principis d'organització que permetin emprendre, dins el respecte a la Constitució, les transformacions socials, econòmiques i polítiques d'una democràcia avançada, d'una democràcia política i social com a via de progrés cap al socialisme en la llibertat i la democràcia.

A Catalunya, a més d'aquests principis generals, considerem que el Pacte Constitucional ha de contenir un acord fonamental pel restabliment dels principis i les institucions de l'Estatut de 1932. El PSUC proposa a les altres forces polítiques democràtiques de Catalunya la formació d'un Consell Provisional de la Generalitat, fruit d'una negociació conseqüent i responsable, que, funcionant segons els dits principis i institucions de l'Estatut, supervisi i controli el procés electoral en marxa i, un cop celebrades les eleccions generals, convoqui les eleccions al Parlament de Catalunya.

El PSUC considera que aquesta batalla per les eleccions lliures i per unes Corts amb majoria democràtica és també una batalla per aconseguir un marc polític que permeti enfocar, negociar i resoldre democràticament una sortida progressista a la gran crisi econòmica en què es troba el nostre país. Mentre subsisteixin les institucions del règim franquista serà molt difícil que la classe obrera i els altres sectors populars puguin defensar-se amb èxit contra els efectes d'una crisi que la gran patronal els vol carregar a les seves espatlles.

Per defensar els interessos de la classe obrera i restants classes populars, el PSUC considera que un govern emanat d'una futura majoria de forces democràtiques haurà d'abordar immediatament la solució dels problemes econòmics i socials més urgents amb participació dels treballadors a través dels seus autèntics representants. Aquesta solució s'haurà de basar, al nostre entendre, en mesures com les següents:

- Estabilització dels preus al consumidor.
- Elevació de salaris, sous i pensions, especialment els més baixos. Salari mínim suficient. Garanties de col·locació i subsidi d'atur efectiu i eficaç.
- Pla d'inversions públiques en béns de consum col·lectiu: vivendes, escoles, guarderies, hospitals i altres obres públiques que responguin a necessitats col·lectives fonamentals.
- Control i reforma democràtica de la Seguretat Social.
- Control efectiu del crèdit per les institucions democràtiques de l'Estat.
- Reforma fiscal que disminueixi els impostos indirectes i augmenti els directes sobre les rendes més elevades.
- Amplia ajuda financera i tècnica a l'agricultura, amb preus remuneradors per als seus productes. Foment de les cooperatives i els sindicats agrícoles. Ajuda a la transformació i a la comercialització dels productes del camp per part dels productors.
- Ajuda financera decidida per a la petita i mitjana empresa.
- Política exterior comercial orientada cap al Mercat Comú, però també cap a l'ampliació i la diversificació creixents dels mercats.

El PSUC considera que, per tal que les aspiracions del poble de Catalunya i de la resta dels pobles d'Espanya puguin expressar lliurement, cal que aquestes eleccions se celebrin en un clima de pau i serenitat.

La millor garantia contra la violència és l'organització i el protagonisme creixents de tots els sectors de la societat, la participació activa de tots els ciutadans, dones i homes, en tota mena d'organitzacions polítiques, sindicals i cíviques. Cal, també, una resoluta actitud del govern i de les forces d'ordre públic

contra les provocacions feixistes i antidemocràtiques.

Però cal, igualment, que les eleccions siguin una confrontació civilitzada d'idees i de solucions entre les forces democràtiques. És una hora greu i decisiva. És l'hora de construir una democràcia sòlida i duradora, de sortir de la crisi econòmica cap a una ordenació més justa i més pròspera, l'hora d'afirmar la plena personalitat nacional de Catalunya i de conquerir les institucions i els principis de l'Estatut d'Autonomia.

PSUC: Socialisme en llibertat

La batalla per unes eleccions lliures i per una victòria electoral de les forces democràtiques s'inscriu per a nosaltres en un procés general d'avanç cap a una forma superior d'organització de la societat, cap al socialisme.

L'avanç cap al socialisme que nosaltres volem per a Catalunya i per a tots els pobles d'Espanya significa des d'ara una potenciació de totes les llibertats que siguem capaços de conquerir en la lluita contra les restes del franquisme. En el marc d'aquestes llibertats, les forces del treball i de la cultura, que constitueixen la immensa majoria de la nostra societat, podran forjar noves formes de democràcia de base complementàries de les ja conquerides, impulsaran la lluita contra el poder dels monopolis fins a derrotar-lo i posar en mans de tota la societat els centres principals del desenvolupament econòmic i social, introduiran profundes reformes en els aparells de l'Estat, crearan les condicions per a un desenrotllament continu de les forces productives i per a una millora constant del benestar de la població i, en definitiva, establiran les bases per a una solució democràtica i progressiva de totes les contradiccions socials.

Aquest avanç democràtic cap al

DOCUMENTS

socialisme exigeix un clima internacional de distensió i coexistència pacífica, un clima de pau i de veritable independència nacional, que permeti avançar cap a la definitiva superació dels blocs en què avui està dividit el món.

Aquest és el projecte general en què s'inscriu la nostra batalla actual per la llibertat i la democràcia. De la victòria en aquest combat, de la consolidació efectiva de les llibertats democràtiques depèn la possibilitat d'avançar pacíficament i lliurement cap a un nou model de societat basat en la satisfacció creixent de les necessitats col·lectives i no en els interessos privats del capital monopolista.

El PSUC és ja una força decisiva

en aquest combat per les llibertats, la democràcia i el socialisme. Però aquest projecte no triomfarà sense la participació i la mobilització de la classe obrera i de totes les classes populars en la lluita per unes eleccions lliures i per una victòria electoral de les forces democràtiques, i en la lluita per la consolidació democràtica i pel socialisme.

En aquesta batalla electoral el PSUC presenta els seus candidats davant els treballadors i tot el poble de Catalunya i els invita a votar per ells.

Març del 1977

El Comitè Central del
PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT
DE CATALUNYA

**Giorgio Napolitano:
LA ALTERNATIVA
EUROCOMUNISTA**

Entrevista realizada
por Eric J. Hobsbawm
Prólogo de
Antoni Gutiérrez i Díaz
Editorial Blume,
Barcelona, 1977,
133 pàgs., 200 ptes.

Llibre excel·lent, que mereix d'estar a les llibreries de tots els partidaris del socialisme del nostre país. Giorgio Napolitano, un dels principals dirigents del PC italià, contesta a les preguntes de l'historiador comunista britànic Eric Hobsbawm.

Una de les virtuts destacades del llibre és el seu plantejament històric, que permet entendre l'actual política del PCI en la seva gènesi, com un procés complex que recull la lliçó de la gran derrota del moviment obrer italià davant del feixisme, els anys 20. El lector no italià troba en aquest enfocament genètic el procediment expositiu que millor l'ajuda a veure el mètode d'elaboració política que ha portat a l'actual formulació de via italiana al socialisme, en la democràcia, com a resposta profundament madurada a problemes que en molts aspectes són comuns a totes les societats occidentals desenvolupades, però que tenen una component específicament italiana. Segurament si comprèn a fons aquest procés, el lector estarà en millors condicions per reflexionar fecundament sobre la pròpia experiència catalana, espanyola o altra.

Napolitano explica, doncs, com l'experiència de la derrota davant del feixisme marca intensament la reflexió primer de Gramsci i després dels successius grups dirigents del PCI. D'aquesta experiència es desprèn la política d'amplíssima unitat democràtica característica de tots els plantejaments del comunisme italià ulterior, així com l'opció fonamental d'un compromís seriós i sin-

cer per a la defensa i el desenvolupament de la democràcia. En aquesta línia s'insereix la idea togliattiana de «democràcia progressiva», que se situa entre una sortida de poder obrer —lligada al fracàs davant del feixisme— i una simple restauració de la democràcia burgesa, com havia preconitzat la socialdemocràcia.

El dirigent italià recorre les grans fites històriques: esclatament de la guerra freda, inici del «miracle econòmic», final del miracle i inici de la crisi actual; i examina les successives respostes, vinculades a la situació internacional i a l'evolució del moviment comunista mundial. «Són aborradades així qüestions de gran abast: la qüestió d'un règim socialista fundat en una pluralitat de partits...; la qüestió d'una relació nova entre partit i sindicat, entre partit i organitzacions de masses... I alhora es clarifica el problema de la nostra relació amb les institucions i les llibertats democràtiques; es parla de llibertats democràtiques que no és correcte de definir com a burgeses...»; «... es parla de la necessitat de "corregir" d'alguna manera la forma en què Lenin havia plantejat el problema de la destrucció de l'aparell de l'Estat burgès».

És interessant com situa el tema de la «gradualitat» de la marxa cap al socialisme. La diferència substancial dels comunistes i els socialdemòcrates no passa per aquí: «consisteix en tenir o no tenir, realment, una perspectiva d'avenç cap al socialisme i de construcció del socialisme». Consisteix també en la manera de concebre els passos a donar. «Per a nosaltres es tracta de donar continguts sempre nous, i cada dia més rics, a la democràcia, promovent una participació efectiva de les masses en la direcció de la vida econòmica, social i política, transformant les estructures econòmiques i socials, realitzant

canvis substancials en les relacions de poder entre les classes.»

El llibre situa també la crisi italiana actual, que no és sols econòmica, sinó també social i política; és «crisi de la capacitat de direcció, de l'hegemonia de les velles classes dirigents». Napolitano afirma que la política del PCI no es basa en cap esperança d'«ensorrament» del capitalisme. Es tracta, doncs, d'«intervenir en la crisi del capitalisme de tal manera que s'afirmi la funció dirigent de la classe obrera, que s'unifiqui al seu voltant un bloc de forces socials...»

Es toquen molts altres problemes, tots de manera suggerent: l'esquerranisme, els conflictes possibles entre els diferents estrats de treballadors, els problemes de la política d'aliances, els problemes internacionals, el moviment comunista mundial, la significació cultural i política del marxisme, etc.

De vegades, hom té la sensació que certs problemes són tocats massa de passada. Per esmentar només el més important, el de les forces armades i els perills d'intervenció militar imperialista en la marxa al socialisme. Però això no treu interès a aquest petit volum, tan assequible i tan suggeridor.

J. S.

**Santiago Carrillo:
«EUROCOMUNISMO»
Y ESTADO**

Barcelona,
Editorial Crítica, 1977
218 pàgs., 200 ptes.

El tret potser més destacat del llibre de Santiago Carrillo, «Eurocomunismo» y Estado, que el diferencia d'altres exposicions del tema, és la importància atribuïda als problemes militars, tant a escala internacional com interna. Per això mateix, el llibre respira un vigorós realisme i situa l'eurocomunisme en un terreny de claredat que contrasta

amb un cert discurs mixtificador emprat de vegades quan es parla d'aquest tema. Coherent amb el nucli central de la tradicional reflexió comunista, Carrillo situa al centre mateix del debat sobre l'estat i la revolució, doncs, la qüestió del poder. A partir d'aquí, «no hi pot haver —com diu l'autor— cap confusió entre eurocomunisme i socialdemocràcia en el terreny ideològic, si més no amb la socialdemocràcia tal com s'ha definit fins ara. Allò que s'anomena vulgarment «eurocomunisme» es proposa de transformar la societat capitalista, no administrar-la; elaborar una alternativa socialista al sistema del capital monopolista d'Estat, no integrar-s'hi i ser-ne una de les variants de govern» (132).

L'atenció a les forces armades respon també —m'atreveiria a dir— a les peculiaritats polítiques i històriques d'Espanya, on la interferència del poder militar en la vida civil no és sols un problema d'avui, sinó un fenomen de llarga tradició. Carrillo desenvolupa a propòsit de l'exèrcit la línia política del PCE amb més precisions i profunditat. A partir de les condicions tècniques i institucionals dels exèrcits moderns, i de les correlacions internacionals de forces, es formula la política de «democratització de l'aparell de l'Estat» —del qual forma part preeminent l'exèrcit—, dintre del marc d'una «política militar» de les forces socialistes, centrada en la noció de «guerra de tot el poble» i basada en criteris defensius, armament lleuger, enquadrament de la població civil per un quadre militar professional altament qualificat, etc. És l'acció política basada en aquestes idees la que pot modificar les relacions entre societat civil i forces armades, en un context en què cap topada frontal amb les forces armades no és possible.

El marc internacional és abordat amb una gran amplitud de visió. Per exemple, quan es compara la revo-

lució socialista del nostre segle, a partir de l'Octubre rus, amb el llarg procés de les revolucions burgeses, a partir de la Revolució francesa. Aquesta visió permet a l'autor posar de manifest la relació dialèctica entre la violència de certes fases del procés revolucionari i el caràcter gradual i pacífic —però també transformador— d'altres fases, i lligar de manera racional el passat i el present del moviment comunista. El llibre avança idees noves pel que fa a la necessitat de sortir de la dinàmica dels dos blocs (Est-Oest) i a la necessitat d'una estratègia supranacional que dona més abast a la dimensió «europea» de la política del PCE.

L'autor avança també en l'anàlisi crítica de les societats socialistes, referint-se no sols a deformacions doctrinals i a una superficial burocratització, sinó també a les arrels econòmico-socials (l'«acumulació socialista»), que han fet créixer «un aparell d'estat poderós per damunt de la societat» (199), molt diferent del que Lenin havia somniat, en mans d'una capa burocràtica dotada d'uns «interessos propis, que es mou segons mecanismes i lleis objectives, pròpies i específiques» (207).

Tots els temes esmentats formen part del propòsit central de l'obra, que és d'estudiar l'Estat actual dels països capitalistes desenvolupats i les possibilitats de transformar-lo per una via democràtica. «Mentre no elaborem una concepció sòlida sobre la possibilitat de democratitzar l'aparell d'estat capitalista, transformant-lo així en eina vàlida per

construir una societat socialista, sense necessitat de destruir-lo radicalment, per la força, o bé serem acusats de tacticisme o serem identificats amb la socialdemocràcia» (17). El llibre no elabora aquesta concepció sòlida, però hi aporta una multitud d'idees molt suggeridores. No és un llibre d'un científic, sinó d'un polític, que té precisament la vivesa de reflectir una pràctica i una reflexió col·lectives, tot situant el debat a nivells més elevats. Com a obra d'un polític, hi predominen els elements de proposta política sobre els d'anàlisi; però és una invitació —explícita en la Introducció— a un debat extremadament estimulant, que convé recollir.

En el capítol de les insuficiències caldria posar la manera desproblematitzada amb què són formulades algunes qüestions, com la política d'aliances dels comunistes, sense cap esment a les dificultats per fer convergir interessos diversos —fins i tot interessos corporatius dintre de la pròpia classe obrera— en un projecte comú. O la simplicitat de l'anàlisi de certs «aparells ideològics» com l'escola, la família i altres.

Cal agrair la reivindicació del dret a revisar totes les idees heretades, de significació transcendental en boca d'un dirigent de l'autoritat de Santiago Carrillo. I la claredat amb què es presenten les llibertats democràtiques com a «assoliment irrenunciable del progrés humà», eix de tot el llibre. En suma: una obra que tindrà repercussions serioses al país.

J. S.

Preu: 75 pts.